

Xerencia de Atención Primaria da Coruña

MEMORIA 2006-2008

XUNTA DE GALICIA
Consellería de Sanidade

CRÉDITOS

Edita:

XUNTA DE GALICIA

Servizo Galego de Saúde

Xerencia de Atención Primaria. A Coruña

Maqueta:

David Carballal estudio gráfico, S.L.

NA MEMORIA DE LUIS VISOS

«Só atopei unha verdade na vida, fillo, e eras ti. Só atopei unha verdade na vida e perdina. Que estúpida a plenitude do día. A quen engana este ceu azul, este mediodía con risas? Para quen se fixo esta inmensa mentira de meses soleados e campos verdes?»

[Francisco Umbral, no seu libro *Mortal e rosa*, reflexiona sobre a morte do seu fillo de cinco anos.]

A primeiros deste ano morreu o noso amigo Luis Visos. De maneira inesperada e a traizón un cancro cruel quitoulle a vida cando todos agardabamos a súa pronta recuperación e a incorporación á vida laboral, na que tanta ilusión tiña posta nese momento.

Nas datas de Nadal estivemos na súa casa, brindando con champan e falando do futuro, con temor pero con optimismo. Ninguén sospeitaba, nin él mesmo, que non sería capaz de superar a doenza. Por iso a súa perda é máis dolorosa. Deixou este mundo de maneira moi precoz e nun momento de plenitude persoal e profesional, cando afrontaba a vida con entusiasmo e sentido do compromiso.

A vida profesional de Visos está ligada á Xerencia de Atención Primaria (XAP) da Coruña, onde viña traballando desde hai arredor de trinta anos. Alí desenvolveu o seu labor de xeito honesto e leal, mesmo en tempos escuros en que a súa valía persoal non foi debidamente considerada. Nunca agochou o seu pensamento progresista, sempre amosou unha actitude de prudente nobreza que lle fixeron gañar o afecto e consideración dos compañeiros, máis alá das diferenzas ideolóxicas.

Houbo dous momentos na vida profesional de Luis Visos nos que se atopou especialmente valorado e querido. Hai anos compartiu despacho e moitas horas de discusión e afecto co seu amigo Pepe Vieito, na dirección do ambulatorio de San José. Actualmente Luis era o Director de Xestión da Xerencia de Atención Primaria da Coruña, estaba moi ilusionado con este novo reto profesional e sentíase valorado e apreciado polos compañeiros do equipo de xestión e por todo o persoal da Xerencia.

Non o esqueceremos e gardaremos sempre memoria da súa bondade. Pero a súa familia máis próxima tardará un tempo en curar esta profunda ferida. Cando a morte ven de xeito tan inesperado e cruel a primeira reacción é de incredulidade. Non podemos aceptar que algo así aconteza. Despois os reloxos páranse e prodúcese un estancamento do tempo. Tempo baleiro e sen sentido. A lentitude das horas fai que os recordos veñan unha e outra vez, aumentando a pena pola ausencia do ser querido.

O escritor inglés C.S. Lewis escribiu, cando perdeu á súa muller: *«O único que podemos facer co sufrimento é aguantalo. A pena séntese como medo. É como estar á espera de algo que vai pasar. Isto dálle á vida unha sensación permanente de provisionalidade. Semella como se non valesse a pena empezar nada. Antes non me chegaba o tempo para nada. Agora non hai máis que tempo. Tempo en estado puro, unha valeira continuidade».*

Tamén Eugenia, a compañeira de Luis, pasará moitos días agardando espertar deste pesadelo.

Os teus amigos da X.A.P. da Coruña | Texto: Pablo Vaamonde García

ÍNDICE

1. Introducción	11
2. Estrutura organizativa	15
3. Datos sociodemográficos	19
4. Recursos humanos	23
5. Reordenación asistencial	31
5.1. Reordenación de cotas médicas.....	32
5.2. Reordenación das unidades de apoio.....	34
5.3. Reordenación da xornada ordinaria de sábado.....	36
6. Carteira de servizos - Novas prestacións	37
6.1. Pílula post-coital.....	38
6.2. Saúde bucodental.....	40
6.3. Descentralización total do tratamento anticoagulante oral.....	41
6.4. Cirurxía menor.....	41
6.5. Espirometrías.....	42
6.6. Monitorización ambulatoria de presión arterial (MAPA).....	42
6.7. Teleoftalmoloxía. Retinografía dixital.....	43
6.8. Escola de hixiene oral para coidadores de maiores dependentes.....	43
6.9. Escola de costas en Cee.....	44
6.10. Escola de educación maternal.....	44
7. Novas tecnoloxías - A receita electrónica	45
7.1. Informatización do posto de traballo.....	46
7.2. A receita electrónica.....	47
8. Programa de mellora da calidade da prescrición	49
9. Infraestruturas	53
9.1. Electromedicina.....	54
9.2. Obras de acondicionamento: realizadas dende a XAP.....	55
9.3. Obras de acondicionamento: realizadas dende Servizos Centrais.....	56
10. Formación, docencia e investigación	59
10.1. A unidade docente.....	60
10.2. A unidade de investigación.....	62
11. Recursos económicos	63
11.1. Orzamento.....	64
11.2. Evolución orzamentaria.....	66
11.3. Facturación a terceiros.....	67
12. Accións divulgativas	69
13. Anexos	73
Anexo I: Actividade asistencial.....	74
Anexo II: Accións formativas.....	100
Anexo III: Publicacións.....	104

1

INTRODUCCIÓN

1. INTRODUCCIÓN

O PLAN DE MELLORA DA ATENCIÓN PRIMARIA

Galicia estivo sempre no furgón de cola na reforma da Atención Primaria (AP). Nunca se apostara pola modernización deste nivel asistencial e o Decreto 200/93, de Ordenación da Atención Primaria, que debuxa o novo modelo de Atención Primaria de Galicia é do ano 1993, case unha década despois do inicio da reforma no resto do Estado. O goberno galego formulou unha proposta de diálogo e abriu un proceso participativo con todo o sector que culminou, tras meses de traballo conxunto, nun compromiso coa AP plasmado no **“Plan de Mellora da AP de Galicia 2007-2011”**, que a Consellería de Sanidade asina en abril de 2007 coa totalidade das organizacións sindicais e colectivos profesionais que representan a AP do noso país.

Podemos dicir que Galicia, que chegou tarde á primeira reforma da AP, colle a dianteira e impulsa un ambicioso Plan que suporá unha inversión de 62 millóns de euros e prevé a contratación de 309 médicos de familia e 65 pediatras no período citado.

O COMPROMISO DA CONSELLERÍA DE SANIDADE

O compromiso da Consellería de Sanidade co desenvolvemento da AP foi explícito e decidido e a Conselleira manifestaba, na revista desta Xerencia *De Cabeceira*, en 2007:

«Imos impulsar a Atención Primaria en Galicia, porque a súa mellora é clave para fortalecer o sistema sanitario público no seu conxunto e temos a convicción de que nese nivel pódense e débense resolver a grande maioría dos problemas de saúde da poboación.

»Atopámonos con carencias de persoal, de dotación tecnolóxica e de aparataxe diagnóstico que condicionan en gran medida que os profesionais de Atención Primaria poidan desenvolver o seu labor da mellor maneira posible. O noso obxectivo é acadar unha Atención Primaria de calidade, orientada ao cidadán, contando con profesionais motivados e capacitados. Para iso potenciamos a informatización dos centros de saúde (a historia clínica informatizada e a receita electrónica son unha realidade), creamos novas prazas de profesionais sanitarios de Atención Primaria, rematamos unha OPE extraordinaria e fixemos novas convocatorias de prazas, baseadas en criterios de igualdade, mérito e capacidade por primeira vez en moitos anos, para todas as categorías profesionais. Queremos que os nosos profesionais se sintan orgullosos de pertencer ao Servizo Galego de Saúde e que estean comprometidos coa alta misión que temos encomendada: coidar da saúde de todos os galegos.»

O COMPROMISO DA XERENCIA DE ATENCIÓN PRIMARIA

Nun artigo editorial publicado en “De Cabeceira”, facíase fincapé no compromiso do equipo directivo para mellorar a Atención Primaria na área:

«Trátase de dotar á Atención Primaria de máis profesionais e con mellor formación, de máis recursos tecnolóxicos, de máis medios diagnósticos e maior acceso a probas especializadas, de máis medios terapéuticos e de máis tempo para poder adicar aos pacientes, en definitiva, estamos a traballar para acadar unha mellor Atención Primaria, máis eficaz, máis resolutive e máis humana.»

O OBXECTIVO DESTA PUBLICACIÓN

Nesta publicación pretendemos reflectir os avances acadados na mellora e desenvolvemento dos Servizos de Atención Primaria na nosa área. Entendemos que o balance é francamente moi positivo, pois o impulso producido nestes anos de intenso traballo en diversos ámbitos da Atención Primaria ten sido moi importante.

Rendemos contas do noso traballo, agradecemos o apoio e colaboración de todos os profesionais que axudaron nesta tarefa e só desexamos que este camiño emprendido siga o seu curso e non se vexa truncado. Seguiremos a traballar, cadaquén desde o seu posto, para conseguir que Galicia e os seus cidadáns dispoñan dunha boa asistencia sanitaria pública e dunha excelente atención nos Centros de Saúde.

María Jesús Cerecedo Pérez

Directora Xerente de Atención Primaria A Coruña

2

ESTRUTURA ORGANIZATIVA

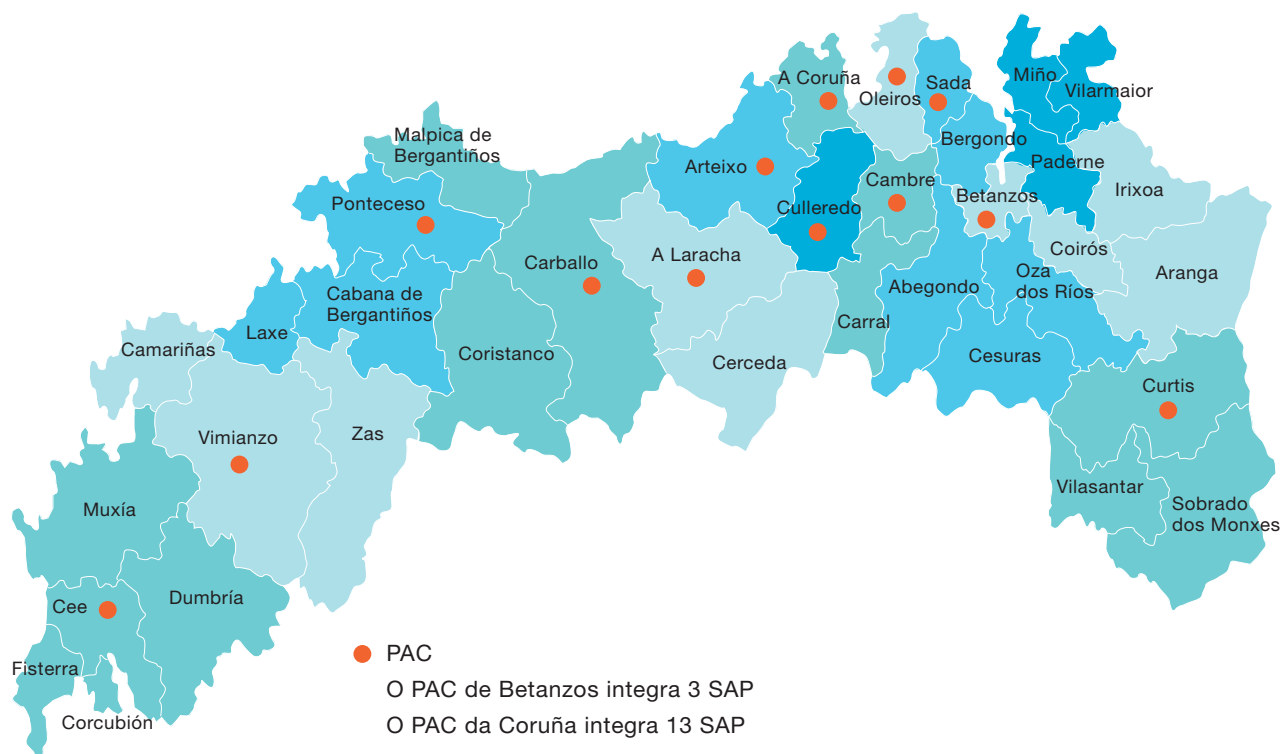

2. ESTRUCTURA ORGANIZATIVA

ORGANIGRAMA DA XERENCIA DE ATENCIÓN PRIMARIA A CORUÑA

ÁREA SANITARIA

SERVIZOS DE ATENCIÓN PRIMARIA

A Coruña

SAP	Xefe SAP	Coordinador SAP
Abente y Lago	Tomás Benito Martín	Concepción Rodríguez Nuñez
Adormideras		Dolores Velasco Callao
Casa do Mar	José M. Picos Martínez	José María Cano Pan
Elviña-Mesoiro	Cristina Viana Zulaica	Herminia Ramil Pernas
Federico Tapia	Dolores Granero González	Amparo Díaz Fernández
Labañou		
Matogrande	José Fernández Pintos	Carmen Buño Varela
Monte Alto-A Torre	Abel Coutado Méndez	Ángeles Vazquez-G ^a Serrano
O Castrillón	José C. Prego Rey	Rosa Veiguela Moreno
Os Mallos	Ana Zamora Casal	Carmen Arcay Veira
Os Rosales	Vicente Fernández Rodríguez	
O Ventorrillo	Marcelino Calviño Cerqueiro Ana Carro Pernas / Xefa UAP	M ^a Carmen Sande Nores
San José-A	Bernardo de Miguel Bartolomé	Esther Seoane Sexto
San José-B	U. Ignacio Herrero de Padura	Oliva Pérez Vázquez

Outros concellos

SAP	Xefe SAP	Coordinador SAP
A Laracha - Cerceda	Aquilino Agromayor Failde Manuel Esmorís Méndez / UAP: Cerceda	
Abegondo - Cesuras - Oza dos Ríos	Bernardo Velasco Horta	
Arteixo	F. Javier Refojos Giráldez	Veneranda Carrodegua Sabio
Betanzos - Aranga - Irixoa - Coirós	Ana L. Prada Vigil	
Cambre - Carral	Arturo Louro González Eduardo Seijo Garea / UAP: Carral	Rosario Touriño García
Carballo - Malpica - Coristanco	Antonio Bello González	Jesús Bello Cerceiro
Cee - Corcubión, Dumbría - Muxía - Fisterra	Cándido Pequeño Prieto Emilia Feijoo Fernández / UAP: Corcubión Fernando Pinto Blanco / UAP: Fisterra	Rosa María Trillo Trillo
Culleredo	Jesús Combarro Mato	
Curtis - Teixeira - Sobrado - Vilasantar	M ^a José López-Villalta	M ^a Maylin Trigo Cid Lozano
Oleiros: Perillo - Sta. Cruz - Mera - A Rabadeira	Ana M ^a Estevez Guimeráns Melquisedec Amaneiro Noya / UAP: Sta. Cruz	Isabel Regueiro Portas
Ponteceso - Cabana - Laxe	Carlos Lojo Moar	
Sada - Bergondo	Concepción Garrido Villarino	Elena Cajide Val
Vimianzo - Camariñas - Zas	Paula Elisa Pérez Rey	Vicente Bello Bello
Miño - Paderne - Vilarmador		

COORDINACIÓN DE ÁREA

Coordinación da unidade docente familiar e comunitaria	Coordinador área bucodental	Coordinador área fisioterapia
Ángel Núñez Vázquez	Mercedes Pereiro Saavedra	Ángeles Álvarez Madi

3

DATOS SOCIODEMOGRÁFICOS

3. DATOS SOCIODEMOGRÁFICOS

Dende o ano 2005 ata o ano 2009 a poboación da área sanitaria tivo un incremento total dun 5,9%.

A porcentaxe de persoas de idade ≥ 65 anos nunha comunidade, coñécese como índice de Rosset e segundo a OMS cando é superior ao 15% reflicte unha sociedade envellecida.

Na área sanitaria continúaase a observar un incremento deste grupo de idade que permite definir a área como unha poboación envellecida con tendencia propia das sociedades occidentais industrializadas.

Poboación total e distribución porcentual segundo grupos de idade na Área Sanitaria da Coruña. 2005-2008

Idade	2005		2006		2007		2008		^
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	
0-14	57.853	11,0	59.446	11,0	60.736	11,0	61.827	11,1	6,86
15-64	366.601	69,8	373.871	69,1	379.600	68,9	379.751	68,4	3,58
> 65	100.099	19,1	107.646	19,9	110.941	20,1	113.318	20,4	7,97
Totais	525.099	100,0	540.963	100,0	551.277	100,0	554.896	100,0	5,92

Fonte: Sección Tarxeta Sanitaria X.A.P - A Coruña

C.S. Casa do Mar

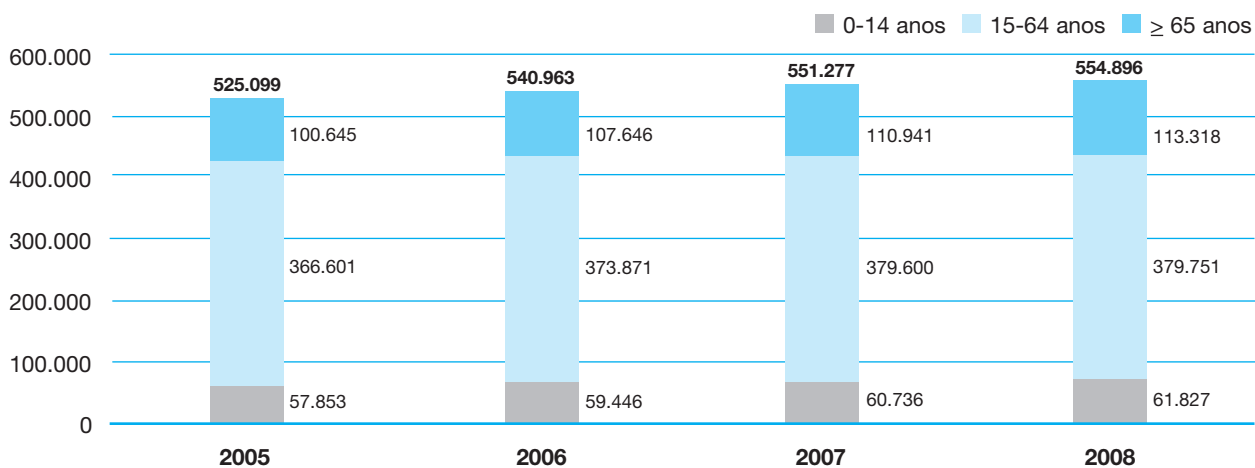

C.S. Casa do Mar. Área Administración

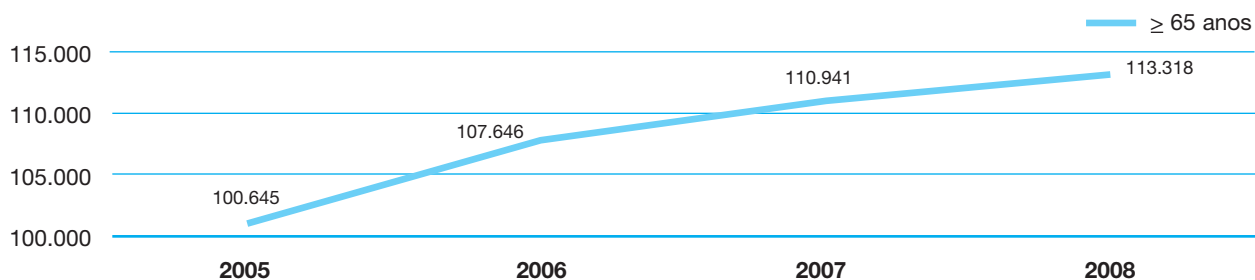

C.S. Casa do Mar. Área Pediátrica

Evolución da poboación. Área sanitaria da Coruña entre os anos 2005-2008

Evolución da poboación > 65 anos entre os anos 2005-2008

4

RECURSOS HUMANOS

4. RECURSOS HUMANOS

No ano 2005 o número de profesionais da Xerencia de Atención Primaria da Coruña era de 1.084, en decembro 2008 chega a ser de 1.372 e as previsións a finais de 2009, coa creación de 129 novas prazas xa orzamentadas, acadaranse un total de 1.501 na área Sanitaria da Coruña.

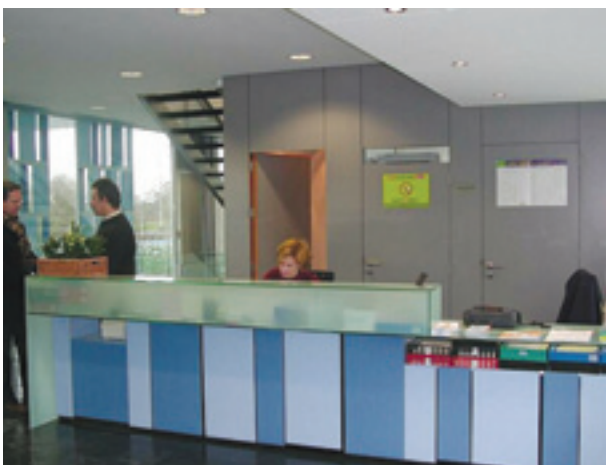
O Incremento do cadro de persoal foi dun total **288 profesionais**, o que supón **un incremento dun 27%** en tres anos. Tras a creación das 129 novas prazas previstas para o 2009, farían un total de **417 profesionais** sendo o **incremento dun 37%** no período 2005-2009.

Evolución do cadro de persoal nas distintas categorías. 2005-2008 e previsión ano 2009

Clasificación persoal	Categoría	2005	2006	Incremento 2005-2006
Directivos	Directivos	7	7	0
Facultativos	Farmacéuticos	12	12	0
	Médicos AP	298	310	12
	Médicos PAC	1	56	55
	MIR	48	45	-3
	Odontólogos	12	13	1
	Pediatras	64	67	3
	Técnico saúde	1	2	1
Sanitario non facultativo	Aux. enfermaría	27	27	0
	Enf. PAC	6	46	40
	Enfermaría	248	253	5
	Hixienistas	10	10	0
	Matronas	22	21	-1
Xestión e servizos	Aux. administrativos	65	67	2
	Xefe equipo aux. admo.	3	3	0
	Xefe fun. admo.	6	6	0
	Celadores	73	73	0
	Condutores	12	12	0
	Grupo xestión F.A.	3	3	0
	Limpadoras	4	4	0
	PSX	104	108	4
	Técnico org. e adm. sanitaria	2	2	0
	Técnico función adm.	2	2	0
	Técnico xestión de sistemas e TI	2	2	0
	Telefonistas	7	7	0
	Traballadora social	7	7	0
	Xefatura grupo aux. adm./PSX	17	16	-1
	Totais	1.084	1.203	119

2007	Incremento 2006-2007	2008	Incremento 2007-2008	Previsión Dec. 2009	Previsión incremento 2008-2009
7	0	8	1	8	0
12	0	12	0	12	0
316	6	341	25	362	21
69	13	73	4	73	0
44	-1	59	15	59	0
13	0	16	3	19	3
66	-1	67	1	71	4
2	0	1	-1	1	0
27	0	34	7	46	12
56	10	56	0	56	0
260	7	290	32	351	61
11	1	16	5	20	4
23	2	29	6	32	3
67	0	62	-5	62	0
2	-1	2	0	2	0
6	0	6	0	6	0
71	-2	69	-2	69	0
12	0	12	0	12	0
3	0	2	-1	2	0
4	0	3	-1	3	0
128	20	153	25	162	9
2	0	2	0	2	0
2	0	2	0	2	0
2	0	2	0	2	0
7	0	6	-1	6	0
7	0	11	4	17	6
15	-1	16	1	16	0
1.256	53	1.372	118	1.501	129

C.S. A Silva

En todas as categorías profesionais ampliouse o cadro de persoal; así, no ano 2005 tiñamos 298 médicos de equipo, que eran 341 en decembro 2008. É dicir, creáronse 43 novas prazas de médicos de familia para a área da Coruña o que nos permitiu mellorar as cotas médicas que estaban sobredimensionados e así desenvolver unha maior e mellor carteira de servizos que se oferta á poboación.

No caso da Enfermaría o incremento foi de 248 profesionais en decembro 2005 a 290 no 2008 (cun incremento do 16%) e cunha previsión presupostada de aumento en 32 novas prazas de enfermaría ao longo do 2009.

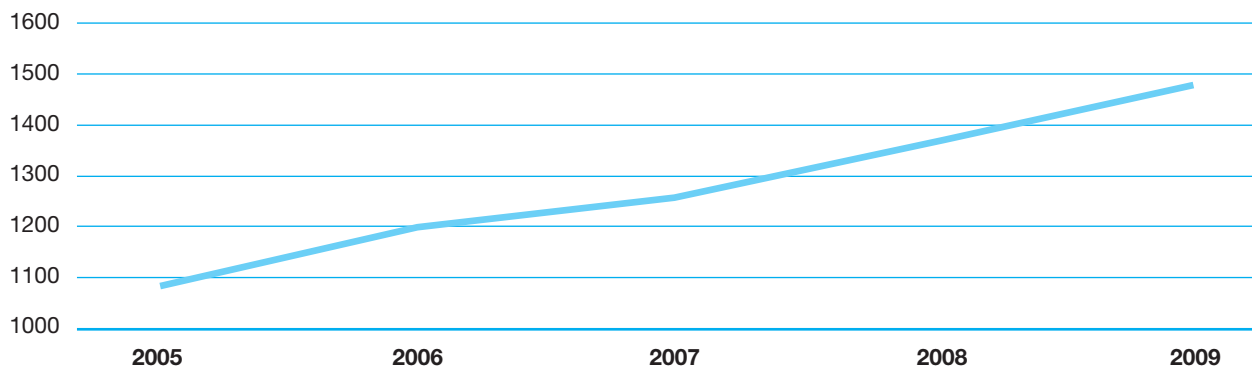
A importancia do desenvolvemento do Programa de Atención Integral á Muller ponse de manifesto na creación de 7 novas prazas de matrona na Área Sanitaria, cun incremento no período 2005-2008 do 31%.

O Traballo Social estaba pouco desenvolvido na Área: tan só había 7 profesionais que se incrementaron a 11, o que supón un incremento dun 57% no período de referencia e está previsto un total de 6 prazas máis no ano 2009, das que se cubriron xa 3, en Arteixo, Culleredo e Oleiros.

Prazas creadas dentro do Plan de Mellora por categoría profesional e previsión para o 2009

Categoría	2006	2007	2008	2009
Médicos equipo	9	3	21	21
Médicos PAC	40		4	
Pediatras	2	1	4	4
Enfermeiros/as	5	4	32	61
Enfermeiros/as PAC	28		1	
PSX		5	18	9
Matronas			5	3
Fisioterapeuta			1	6
Odontólogos		1	3	3
Hixienistas		1	5	4
Trab. social			4	6
Aux. enfermaría			7	12
Total	84	15	109	129

Evolución do cadro de persoal entre os anos 2005-2009

C.S. Culleredo

Cadro de persoal segundo concello entre os anos 2005-2009

Concello	2005	2006	2007	2008
Abegondo	8	8	8	9
Aranga	4	4	4	5
Arteixo	36	38	41	46
Bergondo	9	9	9	13
Betanzos	34	35	36	36
Cabana	6	7	7	8
Camariñas	11	11	11	13
Cambre	49	52	51	58
Carballo	54	56	56	65
Carral	7	8	8	9
Cee	17	16	20	18
Cerceda	8	8	8	9
Cesuras	4	4	4	4
Coirós	2	2	2	2
Corcubión	4	4	4	4
Coristanco	10	10	10	11
Culleredo	36	38	43	51
Curtis	6	6	6	7
Dumbría	7	5	5	6
Fisterra	7	6	8	8
Irixoa	2	2	2	3
Laracha	13	14	15	17
Laxe	5	5	5	5
Malpica de Bergantiños	9	9	9	10
Miño	9	8	8	8
Muxía	8	8	7	10
Oleiros	40	44	50	54
Oza dos Ríos	4	4	4	4
Paderne	4	4	4	4
Ponteceso	10	11	11	13
Sada	23	23	25	28
Sobrado	4	3	4	4
Vilarmaior	2	2	2	2
Vilasantar	3	3	3	3
Vimianzo	12	13	13	12
Zas	7	6	8	9

Dos 37 concellos da área, incrementouse o cadro persoal en 25 (67,56%); cómpre destacar que os Concellos nos que non se incrementou o cadro de persoal son aqueles de pequeno tamaño (menos de 3.000 habitantes) ben dimensionados en canto a número de profesionais existente e cun histórico demográfico que descarta un incremento de poboación que faga necesario nun futuro aumento de persoal.

C.S. Carballo

Destacar o incremento no cadro de persoal en centros como Carballo nos que de 54 profesionais no 2005 pásase a ter 65 no 2008, en Oleiros que de 37 profesionais pasan a ter 54 no ano 2008, ou en Culleredo que de 36 profesionais no ano 2005 pásase a ter 47 no ano 2008.

Concello A Coruña	2005	2006	2007	2008
Abente y Lago	19	18	18	13
Adormideras	22	21	21	23
Casa do Mar	49	50	50	55
Elviña-Mesoiro	42	43	41	43
Federico Tapia	13	16	16	19
Castrillón	20	22	24	26
Ventorrillo	60	64	65	72
San José (A e B)	82	82	79	89
O Labañou	32	30	29	31
Monte Alto-A Torre	26	23	23	28
Os Mallos	49	52	51	57
Matogrande	31	33	37	41
Os Rosales	11	13	16	17
Total	456	467	470	514

Dentro do Concello da Coruña incrementouse o cadro de persoal en 13 dos 14 servizos de Atención Primaria, nun total de 58 profesionais.

5

REORDENACIÓN ASISTENCIAL

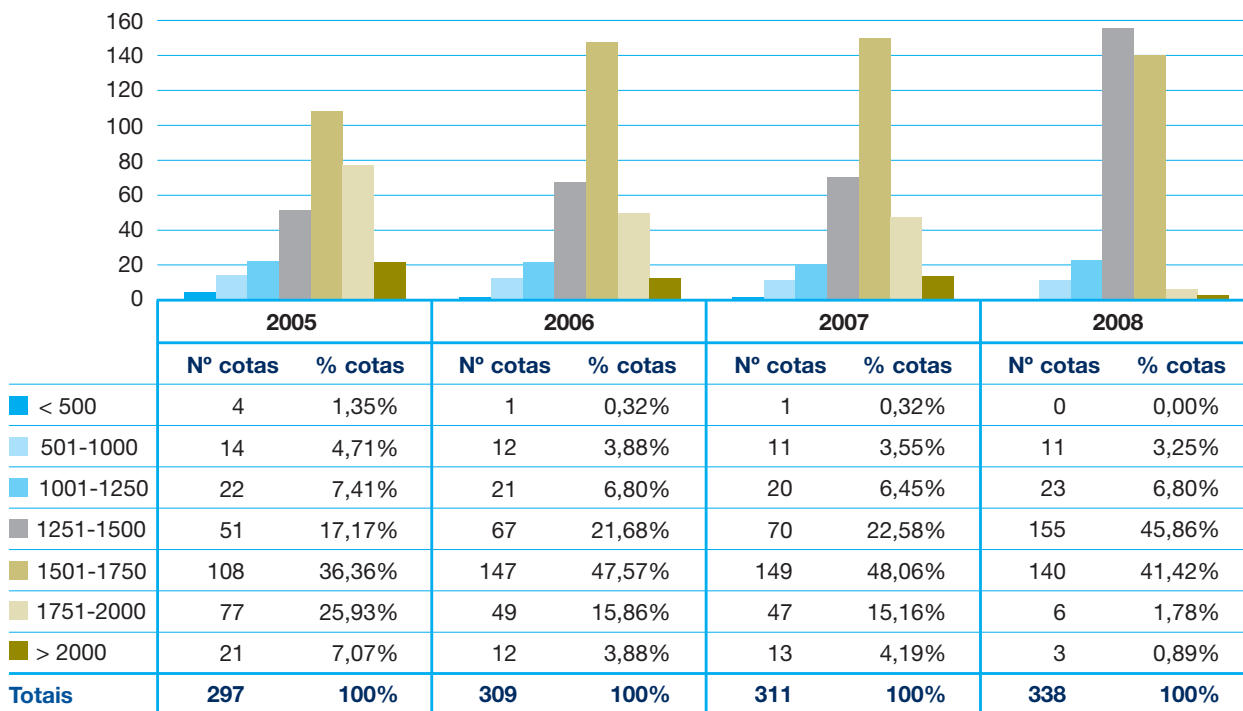
5. REORDENACIÓN ASISTENCIAL

5.1. REORDENACIÓN DE COTAS MÉDICAS

O punto de partida era a existencia de moitas cotas médicas (98) con máis de 1750 TIS nos que a súa sobrecarga asistencial impedía ter unha adecuada carteira de servizos. Por outra banda, cotas inferiores a 500 TIS resultaban pouco eficientes. O esforzo organizativo foi dirixido a que a maioría das cotas da Área estean ben dimensionados (en torno a 1400 TIS) para así ofertar unha axeitada carteira de servizos, unha menor sobrecarga asistencial e polo tanto, unha maior capacidade resolutiva.

Un **32%** dos profesionais no 2005 tiñan cotas con máis de 1.750 TIS. No 2008 a cifra reducíuse a un **2.67%**.

Evolución das cotas médicas e distribución porcentual entre os anos 2005-2008

Como datos máis significativos, sinalamos que no ano 2005 o número de cotas con máis de 1750 TIS era de 98 que pasaron no 2008 a ser 9. Así mesmo, o número de cotas con menos de 1500 TIS no ano 2005 era de 91 e que pasan a ser no ano 2008 de 189.

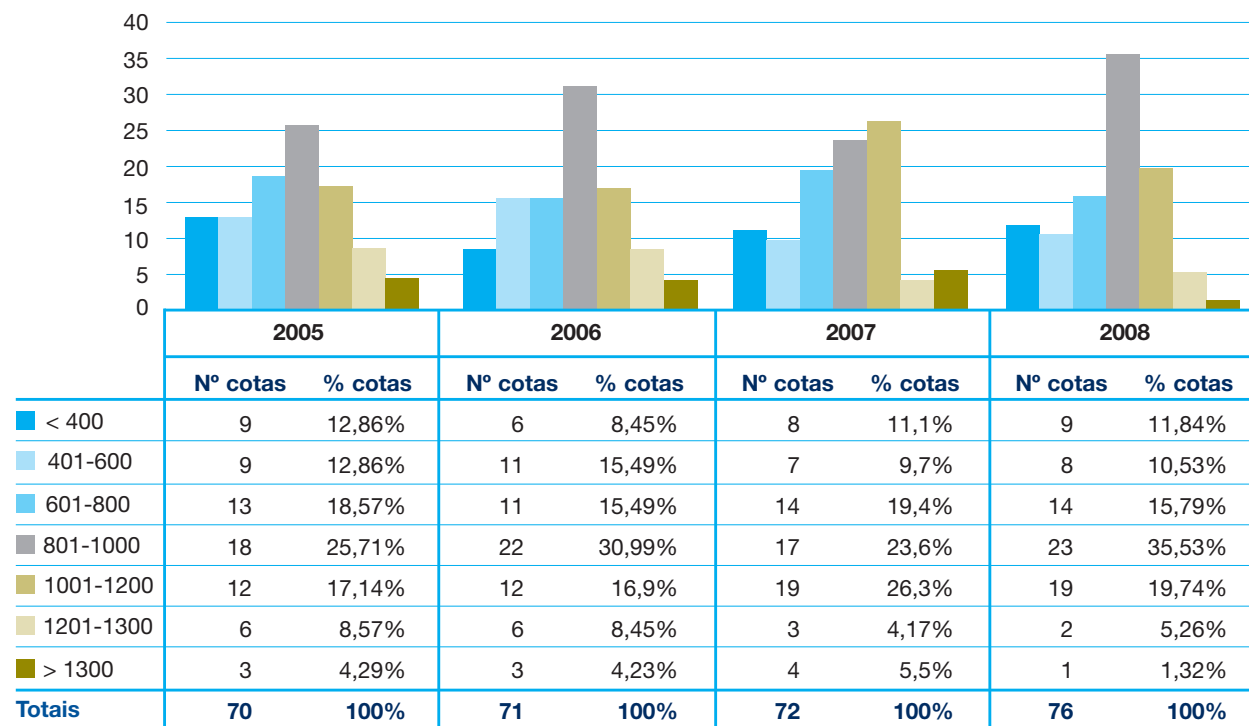

C.S. Casa do Mar

C.S. Casa do Mar

Evolución das cotas de pediatría e distribución porcentual entre os anos 2005-2008

5.2. REORDENACIÓN DAS UNIDADES DE APOIO

Dentro do Plan de Mellora da Atención Primaria para Galicia, acometeuse un maior desenvolvemento das Unidades de Apoio á Atención Primaria, mellorando as infraestruturas, facilitando a accesibilidade e incrementando os recursos.

Unidades de saúde bucodental (USBD)

No ano 2005 a odontoloxía estaba centralizada na cidade da Coruña; iniciouse a descentralización e reordenación dos servizos de odontoloxía, achegándoos á poboación e evitando os desprazamentos aos usuarios.

- Apertura da USBD de Culleredo para dar servizo á poboación de Culleredo.
- Apertura da quenda de tarde na USBD Casa do Mar.
- Apertura da quenda de tarde na USBD San José.
- Apertura da unidade de tarde na USBD de Betanzos.
- Incremento dos días de atención na USBD Arteixo: ampliouse a todos os días da semana.
- Incremento dos días de atención en Sada: ampliouse a todos os días da semana dende o 16 de abril de 2009.

Incrementouse o cadro de persoal das unidades de odontoloxía en 5 odontólogos e 6 hixienistas dentais **mellorando os ratios asignados por profesional** o que redunda nunha oferta máis ampla da carteira de servizos.

Programa de atención á muller

A Área Sanitaria da Coruña, conta na actualidade con 28 Unidades da Atención á Muller tras a incorporación de 5 novas matronas de Atención Primaria nos Centro de Saúde de Cabana, Casa do Mar, Monte Alto-A Torre, San José A, San José B e Sta Cruz- Oleiros.

Deste xeito, a Xerencia de Atención Primaria, seguindo as directrices da Consellería de Sanidade, consolida a súa aposta pola atención á muller, ao incrementar o número de matronas na Área Sanitaria da Coruña pasando de ter 22 profesionais desta categoría no ano 2005 a ter 29 na actualidade. O desen-

volveremento do plan da Muller sería imposible de implementar se non fose polo traballo conxunto das matronas cos médicos de familia e enfermeiros dos equipos de Atención Primaria.

Fisioterapia na área

Ponse en marcha a **Unidade de Fisioterapia de San José** que ven a substituir a Unidade do Abente y Lago, mellorando a infraestrutura e os recursos tecnolóxicos dispoñibles para diagnóstico e tratamento, facilitando a accesibilidade á poboación da zona.

Apertura da quenda de tarde na Unidade de **Fisioterapia de Culleredo**.

O obxectivo neste campo para o 2009, é a creación da Unidade de Fisioterapia en Oleiros no novo Centro de Saúde da Covada que dará servizo á poboación do Concello de Oleiros, da Unidade de Cambre, da Unidade de Arteixo e a de Vimianzo.

Traballo social

Pasouse de ter 7 traballadores a 11 o que representa un **incremento de 57,14 % do cadro de persoal de traballo social**. Dende o 1 de setembro de 2008 cóntase con catro novos profesionais no Centro de Saúde de Betanzos, Matogrande, Os Mallos e Monte Alto- A Torre e no mes de abril dótanse os Centros de Saúde de Arteixo, Culleredo e Oleiros.

5.3. REORDENACIÓN DA XORNADA ORDINARIA DE SÁBADO

Procedeuse a unha reordenación da atención sanitaria en xornada de sábado de cara a conseguir que os recursos sexan os adecuados na súa localización, dimensionamento e en medios técnicos e operativos precisos.

Neste sentido reordenouse a asistencia sanitaria de fin de semana nos Centros de Saúde dos PAC de:

- PAC de Vimianzo: centralízase dende o 12 de xuño de 2008 a asistencia dos Centros de Saúde dos Concellos de Camariñas, Zas e Vimianzo.
- PAC de Cee: centralízase dende o 12 de xuño de 2008 a asistencia dos Centros de Saúde dos Concellos de Corcubión, Fisterra, Dumbría, Muxía e Cee.
- PAC de Carballo: centralízase dende o 16 de agosto de 2008 a asistencia dos Centros de Saúde dos Concellos de Malpica, Carballo e Coristanco.
- PAC da Laracha: centralízase dende o 27 de setembro de 2008 a asistencia dos Centros de Saúde dos Concellos de Cerceda e A Laracha.

Forma parte da devandita reorganización a dotación de recursos de transporte aos profesionais que traballan en dita xornada de sábado pola mañá. No mes de abril do 2009 fíxose extensiva a dotación de transporte ao resto dos centros que teñen dita actividade centralizada no PAC.

A xornada ordinaria de sábado pola mañá realízase nos PAC en toda a Área Sanitaria, excepto na cidade da Coruña e nos Concellos de Cambre-Carral que se abordarán ao longo do 2009.

CARTEIRA DE SERVIZOS - NOVAS PRESTACIÓNS

6. CARTEIRA DE SERVIZOS - NOVAS PRESTACIÓNS

O Plan de Mellora de AP na área supón: Unha importante aposta pola Atención Primaria, onde para aumentar a calidade dos servizos pónense en marcha unha serie de medidas:

- Descentralización dos Servizos e aproximación das prestacións aos cidadáns.
- Melloras a nivel de recursos humanos (creación de prazas en todas as categorías).
- Aumento da capacidade de resolución incrementando o acceso a probas complementarias.
- Intervencións sobre a redución das cotas médicas, de enfermaría, pediatría e odontoloxía.
- Melloras na adecuación de espazos físicos para o incremento da carteira de servizos dos centros de saúde.

As novas prestacións que se desenvolven son:

6.1. PÍLULA POSCOITAL

En marzo do 2006 dende a Consellería de Sanidade e o Servizo Galego de Saúde abordouse dun xeito integral a saúde das mulleres galegas cumprindo o compromiso coa igualdade e a xustiza social sendo deseñado o Plan de Atención Integral á Muller. A Consellería de Sanidade inclúe deste xeito na carteira de servizos do Servizo Galego de Saúde, como nova prestación sanitaria, a cobertura da anticoncepción poscoital.

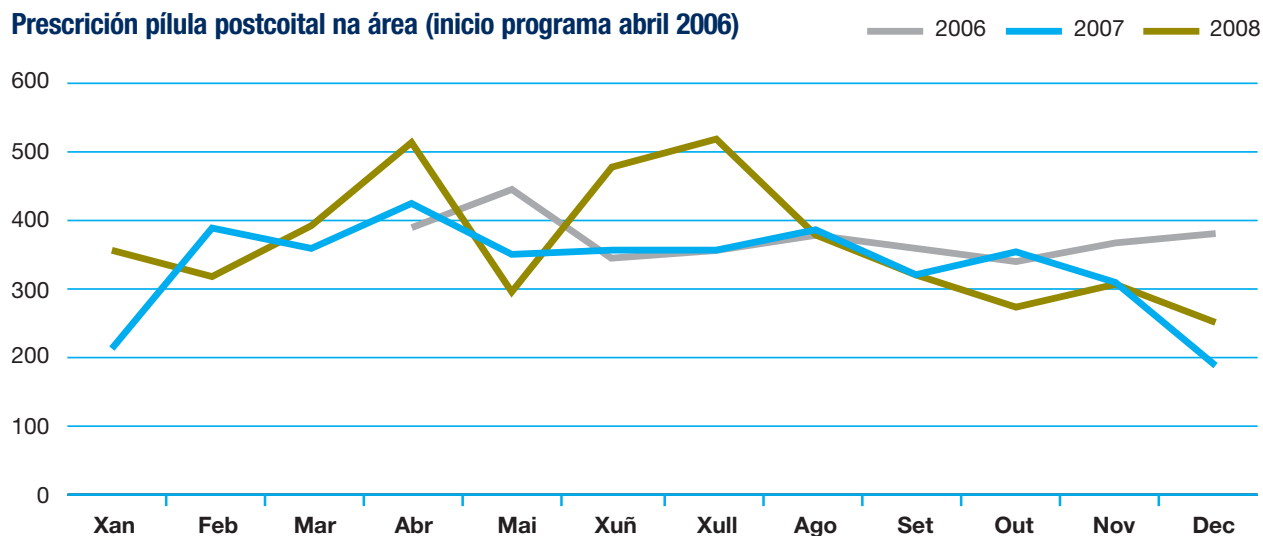
C.S. Sobrado

Este programa ten como obxectivos:

- Previr o número de embarazos non desexados.
- Reducir o número de interrupcións do embarazo.
- Realizar educación sanitaria e prevención de ETS.
- Dispor dun control sanitario do consumo da pílula poscoital.
- Evitar desigualdades no acceso en función do poder adquisitivo e do lugar de residencia.
- Potenciar o uso do preservativo e doutros métodos anticonceptivos.

Prescrición pílula postcoital na área (inicio programa abril 2006)

Non se observan cambios significativos no número de prescricións entre os anos 2006 e 2008.

6.2. SAÚDE BUCODENTAL

O programa de saúde bucodental ten como finalidade revisar, actualizar e unificar a atención que se presta nas unidades de odontoloxía e saúde bucodental de atención primaria, co obxectivo de homoxeneizar a oferta de servizos e garantir a súa prestación de acordo con criterios de calidade e de máximo rendemento.

Inicialmente as prestacións deste programa de saúde incluían: Actividades preventivas, Tratamentos de procesos agudos odontolóxicos, incluída a exodoncia de dentes, atención ás xestantes, Atención á poboación especial (discapacitados físicos e psíquicos), mediante convenios específicos con outras entidades.

As novas prestacións do programa de saúde bucodental iníciáanse en setembro 2006 e inclúen:

- Tratamento de lesión de carie sen afección polpar nas superficies oclusais dos primeiros molares permanentes na poboación infantil (a partir de setembro de 2008, ampliouse a prestación ata a idade de 14 anos).
- Limpeza con ultrasón nas xestantes nas que exista indicación.

A actividade das USBD da área sanitaria da Coruña no 2008 foi de 93.556 consultas o que supuxo un 28,24% máis respecto das 62.289 realizadas no ano 2006.

6.3. DESCENTRALIZACIÓN DO TRATAMENTO ANTICOAGULANTE ORAL (SINTROM)

A descentralización do Sintrom era unha prioridade para a dirección, pois melloraba a calidade de vida dos pacientes dunha maneira importante evitándolles o desprazamento ao hospital. Ao longo destes anos foise implantando o (TAO) nos distintos centros de saúde; coa intervención no centro de saúde do Temple en xaneiro 2009 conseguíuse que o TAO sexa unha prestación que se oferta en todas as Unidades de Atención Primaria da Área, polo que neste intre podemos dicir que o **100% da área ten implantado o TAO**.

No ano 2008 foron atendidos 9.590 pacientes anticoagulados con Sintrom, aos cales se lles realizaron 115.080 determinacións polos distintos servizos de enfermaría.

Determinación Sintrom

6.4. CIRURXÍA MENOR

O programa de cirurxía menor priorizouse ao longo destes anos na Xerencia coa finalidade de dotar aos profesionais dunha maior capacidade resolutiva, ampliando as súas posibilidades diagnósticas e terapéuticas, e por outra banda facilitarlle ao paciente a resolución dos seus problemas no propio centro de saúde evitándolle desprazamentos innecesarios.

O seu desenvolvemento supuxo dotar de material específico (bisturí eléctrico, nitróxeno, lámpada de luz fría, padiola hidráulica...) aos centros de saúde, e xestionar a formación práctica para adquirir as habilidades necesarias para desenvolver o programa.

Os resultados estanse a ver nun aumento progresivo de centros de saúde que oferta dita actividade na súa carteira de servizos e un aumento de actos cirúrxicos na área moi marcado.

Cirurxía menor

	2006	2007	2008
Actos cirúrxicos na área	689	1.315	2.977

6.5. ESPIROMETRÍAS

A espirometría é unha ferramenta de gran axuda para o screening, o diagnóstico e o seguimento das enfermidades respiratorias crónicas. Trátase dunha técnica sinxela e non invasiva idónea para ser realizada nos centros de saúde. Para a posta en marcha da espirometría na área foi necesario formar aos profesionais de enfermaría en dita técnica para o cal se desenvolveron as accións formativas necesarias. Por outra banda tívose que dotar aos centros de saúde de aparataxe, dotándose á área de 12 espirómetros ata o de agora e estando pendentes de recibir 23 aparellos máis neste primeiro semestre do ano. O aumento de actividade vese reflectido de forma que se pasou de non ter apenas ningunha no ano 2006 a ter 1.295 espirometrías realizadas na área no ano 08.

6.6. MONITORIZACIÓN AMBULATORIA DE PRESIÓN ARTERIAL (MAPA)

Mellorar o diagnóstico e o seguimento dunha patoloxía tan frecuente como a hipertensión arterial é un obxectivo da Xerencia coa implantación da motorización ambulatoria da presión arterial (MAPA) nos centros de saúde da área sanitaria, como unha máis das alternativas diagnósticas coas que contan os profesionais.

Trátase dunha técnica que permite realizar aos pacientes un número moi amplo de controis de tensión arterial ao longo de 24 horas, incluídas as nocturnas, para así conseguir un valor máis fiable das cifras de tensión arterial dese paciente. É unha técnica sinxela, con evidencias científicas que a avalan, perfectamente asumible para os enfermeiros e médicos e que amplía as ferramentas que posúen para un mellor diagnóstico e seguimento da resposta ao tratamento xa instaurado.

Creouse un grupo de traballo de motorización ambulatoria da presión arterial (MAPA) que colabora na implantación e a formación nos centros de saúde. O programa iniciouse a finais do ano 2006, sendo neste momento 16 centros de saúde da área os que dispoñen de MAPA.

Implantación do programa MAPA

	2006	2007	2008	2009
Centros de Saúde	Elviña Mesoiro	San José-B	Arteixo, Castrillón, Monte Alto-A Torre, Culleredo, Os Mallos Os Rosales, Perillo-Oleiros, Ponteceso, Sada, San José-A, Sta. Cruz-Oleiros, Ventorrillo	Betanzos, Malpica, Vimianzo

6.7. TELEOFTALMOLOXÍA. RETINOGRAFÍA DIXITAL

O retinógrafo dixital é un aparello diagnóstico que ao fotografar a retina permite ao médico de familia sospeitar e diagnosticar a patoloxía ocular que producen enfermidades como o Diabete ou a HTA, facilitando isto un diagnóstico precoz, fomenta a participación dos profesionais e aumenta a capacidade de resolución ao poder dar unha maior e mellor resposta terapéutica.

A Consellería de Sanidade dotou á área da Coruña con 3 retinógrafos no ano 2008, e a previsión para o 2009 é de 3 retinógrafos máis, para así poder facer a implantación do programa en toda a área Sanitaria.

Retinógrafos na área da Coruña

Ubicación	Área de influencia
C.S. Betanzos	Betanzos
C.S. Os Mallos (inicio 24/03/09)	Ventorrillo - Arteixo - Os Mallos - Matogrande - Elvira Mesoiro
C.S. San Xosé (inicio 24/03/09)	San Xosé - A Torre - Adormideras - Abente y Lago - Labañou - Os Rosales - Casa do Mar - Castrillón - F. Tapia
C.S. de Carballo (inicio 31/03/09)	Carballo - Ponteceso - Cabana - Coristanco - Malpica - Laxe - Laracha

6.8. ESCOLA DE HIXIENE ORAL PARA COIDADORES DE MAIORES DEPENDENTES

Esta nova prestación que se puxo en marcha no ano 2007, dirixida a aqueles coidadores que teñen ao seu cargo unha persoa maior con dependencia física, psíquica ou sensorial que lle limita ou impide a súa correcta hixiene, ten como obxectivo **“axudar a coidar”** buscando incrementar a capacidade do coidador/a para prestar estes coidados.

Con tal motivo creouse esta escola impartida polos hixienistas dentais da área, levándose a cabo todos os mércores na aula de educación sanitaria do Centro de Saúde San José durante o ano 2007, para estenderse a toda a área ao longo do 2008. Neste ano beneficiáronse da escola 410 coidadores de maiores dependentes.

6.9. ESCOLA DE COSTAS EN CEE

Tras a boa acollida por parte dos pacientes do programa de Educación Sanitaria “Escola de Costas” no concello da Coruña ampliouse dita actividade aos usuarios da Unidade de Fisioterapia de Cee.

A formación impártese por fisioterapeutas de Atención Primaria en tres sesións que abranguen as áreas de anatomía básica das costas, normas posturais e exercicios de columna vertebral, así como as vantaxes do exercicio físico en xeral e da columna vertebral en particular.

6.10. ESCOLA DE EDUCACIÓN MATERNAL

As ensinanzas e recomendacións do programa de Educación Maternal son proporcionadas polas matronas de Atención Primaria segundo un protocolo de actuación elaborado conxuntamente por diferentes profesionais sanitarios e coordinado por matronas da área. O principal obxectivo da Escola é facilitar a información e a educación sanitaria necesaria para que os futuros pais e nais vivan o embarazo de maneira satisfactoria, e afronten o parto e a maternidade /paternidade nas mellores condicións físicas, mentais e emocionais.

En xullo de 2007 implantouse no Centro de Saúde de Ponte do Porto o programa que dá cobertura á poboación do Concello de Camariñas e no mes de xaneiro de 2008, ampliouse o número de días no que se leva a cabo o programa de Educación Maternal en Atención Primaria na aula de Educación Sanitaria de San Xosé -A Coruña así como a quenda de tarde, de cara a atender as demandas dun sector de poboación así como unha crecente solicitude dun horario de tarde máis accesible tanto para as mulleres traballadoras como as súas parellas.

Lactación materna

C.S. Miño

NOVAS TECNOLOXÍAS - A RECEITA ELECTRÓNICA

7. NOVAS TECNOLOXÍAS - A RECEITA ELECTRÓNICA

7.1. INFORMATIZACIÓN DOS POSTOS DE TRABAJO

Seguindo as directrices de política sanitaria acordadas polo Consello da Xunta en outubro de 2005 a Consellería de Sanidade fixo nos últimos anos un grande esforzo para potenciar un plan de novas tecnoloxías que permita mellorar os sistemas de información tanto na xestión como na prestación dos servizos sanitarios.

Galicia era, naquel intre, unha das comunidades con menor implementación das novas tecnoloxías na sanidade. Co **Plan Rede de Saúde (2006-09)** a Consellería aposta por “que os sistemas e tecnoloxías da información ocupen un lugar destacado nos plans estratéxicos da organización e que se convirtn nunha ferramenta indispensable na modernización da sanidade galega, mellorando a eficacia e eficiencia do sistema sanitario”.

Se ben, no ano 2005 eran tan só tres os centros de saúde que tiñan os postos dos profesionais informatizados, co Plan Rede de Saúde na área foise incrementando o número de postos de traballo informatizados de tal xeito que no ano 2007 estaba informatizada a cidade e os centros de saúde da área metropolitana e no segundo semestre do ano 2008 informatizáronse todos os postos de traballo dos centros de saúde da Costa da Morte.

Evolución da informatización na Área sanitaria da Coruña

	2006	2007	2008	Totais
Número profesionais con posto de traballo informatizado	204	414	594	1.212
Postos médicos IANUS nos centros de Saúde	150	193	243	586
Tarxetas IANUS emitidas	469	477	671	1.617
Número cursos realizados para a implantación da informatización	34	12	14	60

Así pois, **as consultas de AP están xa informatizadas** e, a través de lanus, os profesionais dispoñen de acceso ás probas realizadas aos seus pacientes (analíticas, biopsias, radiografías, TACs, etc) mesmo se estas foron solicitadas por outro profesional do sistema público. Tamén poden coñecer as asistencias realizadas nos servizos de urxencias, os ingresos hospitalarios, e as visitas feitas ás consultas externas dos especialistas. O acceso a toda esta información reduce o tempo preciso para acceder aos resultados das probas, facilita a toma de decisións do médico e contribúe a mellorar de xeito notable a calidade asistencial.

Sinalar tamén a **informatización das axendas de enfermaría**, que está implantada na práctica totalidade da área permitindo isto un traballo máis organizado, ter información sobre a actividade que se realiza día a día e sendo unha realidade o poder coller cita de enfermaría nas áreas de admisión dos centros.

O proxecto de “**Historia Electrónica única lanus**” é un elemento clave neste proceso de modernización do sistema no que estamos a traballar na actualidade. Trata de integrar a información clínica dos pacientes, procedente tanto de Atención Primaria (AP) como da Especializada. Deste xeito garante a accesibilidade desde calquera punto da rede asistencial galega a toda a información necesaria para prestarlle a mellor asistencia ao paciente.

7.2. A RECEITA ELECTRÓNICA

O seguinte paso, no que está a traballar a Consellería de Sanidade, trata de suprimir a receita, de xeito que **a prescrición quede impresa na propia tarxeta sanitaria do paciente**. O médico escribe no seu ordenador a receita, o paciente vai á farmacia e entrega a tarxeta sanitaria, coa que o farmacéutico poderá acceder desde un terminal informático á prescrición realizada e dispensar a medicación para o tempo indicado (máximo dun ano para os tratamentos crónicos).

Que un doente hipertenso teña que acudir mensualmente ao seu médico para renovar a medicación vai ser, en breve, un acontecemento do pasado. **A receita electrónica permite que o médico prescriba nunha soa vez os fármacos precisos e a duración do tratamento**, de xeito que o paciente só tería que acudir á farmacia cada vez que remate un envase para retirar o seguinte.

A Consellería -segundo reflicte no Decreto 206/2008- intentou desenvolver un sistema de receita electrónica en Galicia “cos obxectivos de **mellorar a calidade asistencial ao reducir o número de visitas para reonovación de receitas, incrementando así o tempo dispoñible do médico para realizar traballo asistencial**”. Tamén se perseguía mellorar a calidade da información sobre a historia terapéutica dos pacientes, mellorar a seguridade no uso dos medicamentos, e facilitar o seguemento farmacoterapéutico e a detección de posibles interaccións. Ademais a Xunta garante a protección de todos os datos de carácter persoal, de xeito que a información que viaxa da consulta do médico á farmacia a través das redes informáticas sempre será encriptada.

Programación da implantación da receita electrónica na área

Centros de saúde	Historia clínica electrónica	Previsión implantación receita electrónica
Os Mallos	Xuño 2008	2º semestre 2009
Matogrande - A Torre	Outubro 2008	2º semestre 2009
Ventorillo	Novembro 2008	2º semestre 2009
Miño	Decembro 2008	Implantada decembro 2008
Betanzos	Febreiro 2009	Marzo - xuño 2009
Paderne	Febreiro 2009	Maio - xuño 2009
Irixoa	Febreiro 2009	Maio - xuño 2009
Aranga	Febreiro 2009	Maio - xuño 2009
Coirós	Febreiro 2009	Maio - xuño 2009
Casa do Mar	Abril 2009	2º semestre 2009
Sada	Marzo 2009	Maio 2009
Bergondo	Marzo 2009	Maio 2009
Abegondo	Abril 2009	Maio 2009
Oza	Maio 2009	Maio 2009
Cesuras	Maio 2009	Maio 2009
Perillo	Maio 2009	Xuño 2009
Sta. Cruz	Maio 2009	Xuño 2009
Mera	Maio 2009	Xuño 2009
Carral	Maio 2009	Xuño 2009
Culleredo	Maio 2009	Xuño 2009
Tarrío	Maio 2009	Xuño 2009
Resto cidade A Coruña	Maio 2009	Outubro 2009

C.S. Betanzos

PROGRAMA DE MELLORA DA CALIDADE DA PRESCRICIÓN

8. PROGRAMA DE MELLORA DA CALIDADE DE PRESCRICIÓN

A aplicación de criterios de calidade na prescrición de medicamentos, baseada nos principios de Medicina Baseada na Evidencia, permite seleccionar o tratamento máis axeitado para cada paciente en función da evidencia científica dispoñible, reducir a variabilidade na práctica clínica e racionalizar o uso dos recursos sanitarios.

Con este obxectivo na Xerencia desenvolvéronse dúas iniciativas:

- A análise dos datos de consumo de medicamentos e produtos sanitarios e dos indicadores de calidade de prescrición definidos polo Servizo Galego de Saúde, utilizando o programa Business Object®, que xestiona os datos de facturación de receitas médicas.
- A implantación dun programa de sesións clínicas nos centros de saúde orientadas a ofrecer unha información de calidade e independente sobre o uso racional de medicamentos aos profesionais sanitarios.

Para poñer en marcha este proxecto, constituíuse un grupo de traballo con tres farmacéuticos e dous médicos de familia da área.

Funcións:

- Explotación dos datos do programa Business Object®, elaborando informes a petición do equipo directivo e para o resto de farmacéuticos da Área.
- Realización de sesións clínicas: os centros que non contan con farmacéutico repartíronse entre os farmacéuticos do grupo e estableceuse un calendario de 4-5 sesións ao ano en cada centro. A selección dos temas baséase nas necesidades detectadas a través dos datos de consumo e as propostas dos propios profesionais.
- Apoio ao resto de farmacéuticos da Xerencia no seguimento dos datos de consumo e a realización de sesións.

Informes elaborados cos datos de prescrición a través de receita oficial:

1. Valores dos indicadores de calidade de prescrición eficiente nos distintos Servizos de Atención Primaria da Xerencia da Coruña para os períodos xaneiro-xuño 2008 e xaneiro-décembro 2008.
2. Evolución trimestral dos valores dos indicadores de calidade de prescrición eficiente nos distintos Servizos de Atención Primaria da Xerencia da Coruña no ano 2008.
3. Descarga mensual dos indicadores: Gasto/receita en usuario activo, Gasto/receita en usuario pensionista, número de receitas/usuario activo e número de receitas/usuario pensionista nos distintos Servizos de Atención Primaria da Xerencia da Coruña.
4. Informe do gasto e número de envases dos principios activos incluídos tanto no numerador como no denominador dos distintos indicadores de prescrición eficiente para os distintos Servizos de Atención Primaria da Xerencia da Coruña.
5. Informe en gasto e número de envases de todos os principios activos prescritos a través de receita na Área da Coruña para o ano 2008 e a súa evolución semestral.
6. Informe en gasto e número de envases dos medicamentos empregados no tratamento da osteoporose tanto acumulado anual como a súa evolución trimestral.

7. Informe en gasto e número de envases dos medicamentos empregados no tratamento da diabete.
8. Evolución trimestral nos últimos cinco anos da prescrición de envases de tiras reactivas para a medición de glicemia nos distintos Servizos de Atención Primaria da Xerencia da Coruña.
9. Informes de prescrición de medicamentos considerados “novidade terapéutica”.
10. Elaboración de documento onde se definen os distintos indicadores de prescrición eficiente.

Servizo	Xenéricos	Citicolina	Diabete	Risco CV	AINES	Antidepressivos
Abegondo	18/11/2008	17/03/2009				
Arteixo	09/04/2008	27/11/2008	27/02/2009			
Cambre	15/07/08 e 07/10/08			27/01/2009		
Carballo	01/10/2008		02/04/2009		04/02/2009	
A Coruña						
Abente y Lago	13/11/2008		03/03/2009			
Adormideras	01/10/2008			04/03/2009		
Castrillón	11/09/2008	20/01/2009	26/03/2009			28/05/2009
Elviña	15/10/2008			28/01/2009		
Federico Tapia	21/11/2008			25/02/2009		
Labañou+Os Rosales	08/10/2008			18/02/2009		
Matogrande	09/12/2008	09/12/2008	10/03/2009			28/04/2009
Montealto	11/11/2008		03/02/2009		21/04/09	
Os Mallos	01/12/2008				10/02/2009	
San José-B	18/07/2009		30/01/2009		17/04/2009	
Culleredo	12/07/2008			11/03/2009		
Curtis	18/11/2008					
A Laracha	08/11/2008		16/04/2009		29/01/2009	
Miño	24/11/2008		24/03/2009			
Ponteceso						19/02/09

Descrición das sesións

- **Presentación programa + xenéricos:** Presentación do plan e evolución da prescrición de medicamentos xenéricos. Aclaración de dúbidas e novidades.
- **Citicolina:** Revisión da eficacia de citicolina (Somazina), indicacións e situación nas guías de práctica clínica.
- **Diabete:** Algoritmo de consenso ADA/EASD para o manexo farmacolóxico da diabete mellitus tipo 2. Avaliación dos novos antidiabéticos.
- **Risco CV:** Actitude ante un paciente con risco cardiovascular. Dislipemias e estatinas, cal utilizar?
- **AINES:** Elixir un AINE: selección de AINES tradicionais ou Coxibs en función das novas evidencias de risco cardiovascular e gastropatía.
- **Antidepressivos:** Guía de Práctica clínica de la depresión del Ministerio de Sanidad. Avaliación e impacto económico dos novos antidepressivos.

C.S. Paderne

C.S. Sobrado

C.S. Betanzos

10

INFRAESTRUTURAS

9. INFRAESTRUTURAS

9.1. ELECTROMEDICINA

Ao longo destes 4 anos de exercicio, fíxose unha revisión do estado dos aparellos de electromedicina da área para poder ver as necesidades reais de partida. Desta forma priorizouse a necesidade de recambiar material de electromedicina como os electrocardiógrafos, os desfibriladores ou pulsioxímetros dos distintos centros de saúde, facéndose nestes anos un recambio do 70% dos aparellos.

Por outra banda priorizouse a necesidade de poñer en marcha programas asistenciais que supoñían aumentar a compra de aparataxe, como electrobisturís, espirómetros ou Holter.

Aparellos electromedicina

	2006	2007	2008	Total
Autoclaves	15	5	4	24
Desfibriladores Portátiles con pas	4	2	4	10
Desfibriladores Portátiles electrodos	6	6	5	17
Doppler Fetal	7	6		13
Doppler Vascular	20			20
Ecógrafo con sondas		2		2
Electrobisturís	10	2		12
Electrocardiógrafos	15	13	4	32
Equipos crioterapia cirurxía menor		5	4	9
Espirometros	4	3	5	12
Holter T.A. (Mapa)	3	10	3	16
Padiola electro-hidráulica cirurxía menor		10	5	15
Pulsioxímetros	17	22	16	55

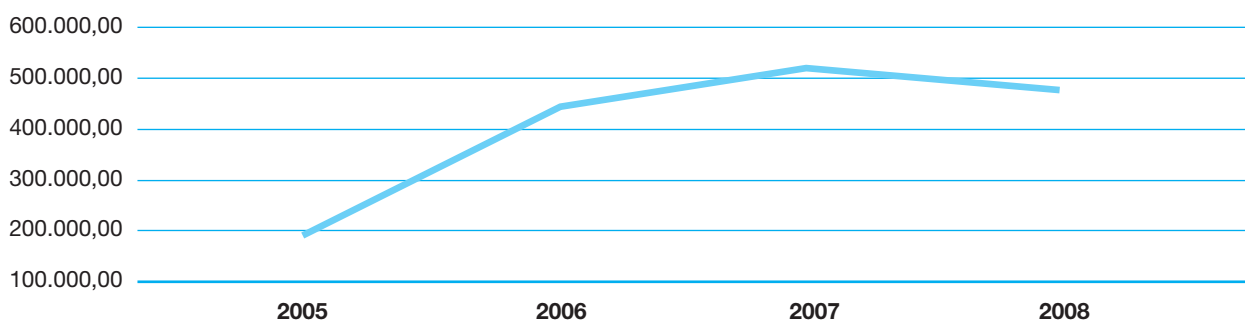
Neste exercicio 2009, así mesmo, prevense incorporar outros 7 desfibriladores portátiles con pas, 7 electrocardiógrafos, 23 espirómetros, 12 pulsioxímetros e 2 ecógrafos, financiados por Servizos Centrais cun orzamento conxunto de 214.800,00 euros.

Tamén se avaliaron as necesidades das unidades de fisioterapia e de Odontoloxía facéndose unha importante compra de material específico:

- Instaláronse 8 novas cadeiras de odontoloxía nos centros de saúde de: Arteixo, Cee, Carballo, Culleredo, Sada, Ventorrillo, Santa Cruz.
- Instalación de 4 cadeiras para Hixienistas nos centros de saúde de: Arteixo, Casa del Mar, Culleredo, San José.
- Instalación de 5 equipos de Rx Dentais nos centros de Ventorrillo, Carballo, Sada e Cee.

0 Inversión total en capítulo VI por ejercicio (euros)

	2005	2006	2007	2008
Investimento capítulo VI	197.265,12	431.336,19	513.041,80	490.916,75

Evolución dotación de capítulo VI para inversión na área (euros)**9.2. OBRAS DE ACONDICIONAMIENTO: REALIZADAS DENDE A XAP**

Dende a Xerencia a través do equipo de mantemento realízanse múltiples tarefas para manter en bo estado os centros de saúde. Entre as distintas actividades, que se desenvolveron destacamos algunhas delas:

No ámbito asistencial

- A reforma integral da fachada do centro de saúde de Carballo, que tiña graves problemas de humidade, e a creación dunha nova área de recepción -cita previa-, coa ampliación do arquivo de historias clínicas.
- A creación dunha área específica para pediatría no centro de saúde de Culleredo, coa finalidade de que os nenos tivesen espazos de espera propios e evitándolle zonas perigosas como escaleiras.
- A creación da unidade de fisioterapia no 4 andar do San José que supuxo a dotación de novos materiais.
- A creación da zona de cita previa do centro de saúde de Irixoa, para posteriormente informatizalo e dotalo con persoal de recepción.
- A reforma integral de Camelle, coa finalidade de crear novas consultas e poñer un novo sistema de calefacción así como o cambio de fiestras.
- Pintado de múltiples centros de saúde como Carral ou Camariñas.
- A creación de novas consultas para implementar o plan de mellora como foi a creación dunha consulta e unha sala de cirurxía menor en Carral, a creación dunha sala para hixiene bucodental en Arteixo, ou a creación dunha sala para a realización do programa da muller en Mera ou unha sala de urxencias no Castrillón e a creación dunha sala no centro de saúde dos Mallos para a traballadora social.

No ámbito de seguridade

- Cambio de ubicación das áreas de mantemento, contabilidade, contratación administrativa tras a creación de novos espazos nas instalacións da Xerencia de Atención Primaria na Rúa Pasteur (Polígono da Grela).
- Instalación de sistemas de detección e extinción contra incendios nas dependencias da Unidade de Subministracións (Polígono da Grela).
- Renovación do parque móbil da Xerencia, coa compra de dous vehículos para os xervizos xerais e 3 vehículos para o transporte do persoal sanitario do PAC da Casa do Mar da Coruña.
- Cumprimento de normativa de seguridade de instalacións coa realización das seguintes accións:
 - Inspeccións técnicas regulamentarias en 20 ascensores.
 - Inspeccións técnicas regulamentarias das Instalacións Eléctricas de Baixa Tensión en 17 centros.
 - Inspeccións técnicas regulamentarias das Instalacións Eléctricas de Alta Tensión en 3 centros.
- Reparación e posta en funcionamento de 5 grupos electrógenos.

Orzamentos para o investimento en reformas por ano

	2006	2007	2008
Investimento en reformas	320.279,38	341.480,31	334.034,23

9.3. OBRAS DE ACONDICIONAMENTO: REALIZADAS DENDE SERVIZOS CENTRAIS

Novos Centros de Saúde

Ao longo dos 3 anos puxéronse en marcha 12 plans funcionais para a construción de novos centros de saúde na área. O Centro de Saúde Monte Alto - A Torre, tivo a súa posta en funcionamento en setembro do 2006 cun investimento total: 1.120.968,38 euros.

Centros de saúde. Estado das obras de nova execución anos 2006-2009

Concello	Centro asistencial	Data plan funcional	Prioridade	Proxecto
A Coruña	Mesoiro	27-01-07	I	En construción
A Coruña	Federico Tapia	01-02-06	I	
A Coruña	Ventorrillo	02-10-07	II	
Arteixo	Villarrodriis	09-02-06	I	En licitación
Cambre	Temple	30-05-08	I	
Coristanco	Agolada	14-03-05	I	En licitación
Culleredo	O Portazgo	06-03-07	I	En licitación
Fisterra	Fisterra	22-03-05	I	
Malpica	Buño	14-03-06	I	En redacción
Oleiros	A Covada	08-02-06	I	En construción
Vilarmaior	Vilarmaior	23-07-03	I	En construción
Zas	Baio	09-10-08	I	

Centros de saúde. Estado das obras de reforma anos 2006-2009

Concello	Centro asistencial	Actuación	Estado
A Coruña	Abente y Lago	Reparación de problemas estruturáis e malos olores	Finalizado
A Coruña	Castrillón	Creación de 3 novas consultas e sala de educación comunitaria	Aprobado por asistencia sanitaria
A Coruña	San José	Reparación da fachada	Finalizado
A Laracha	Caión	Cesión dun baixo polo Concello para acondicionar	Pendiente da cesión
Abegondo	Abegondo	Reordenación de espazos e creación de novas consulta polivalente	En proxecto
Betanzos	Betanzos	Obras de climatización e adecuación dos accesos ao centro de Saúde	Finalizado
Cambre	Cambre	Acondicionamento do PAC e creación de 3 novas consultas e sala de extraccións	Finalizado
Cee	Cee	Reordenación de espazos e creación de novas consultas	
A Coruña	Os Mallos	Reordenación da zona de aparcamento exterior	

Unidade de Fisioterapia do C.S. San José

10

FORMACIÓN, DOCENCIA E INVESTIGACIÓN

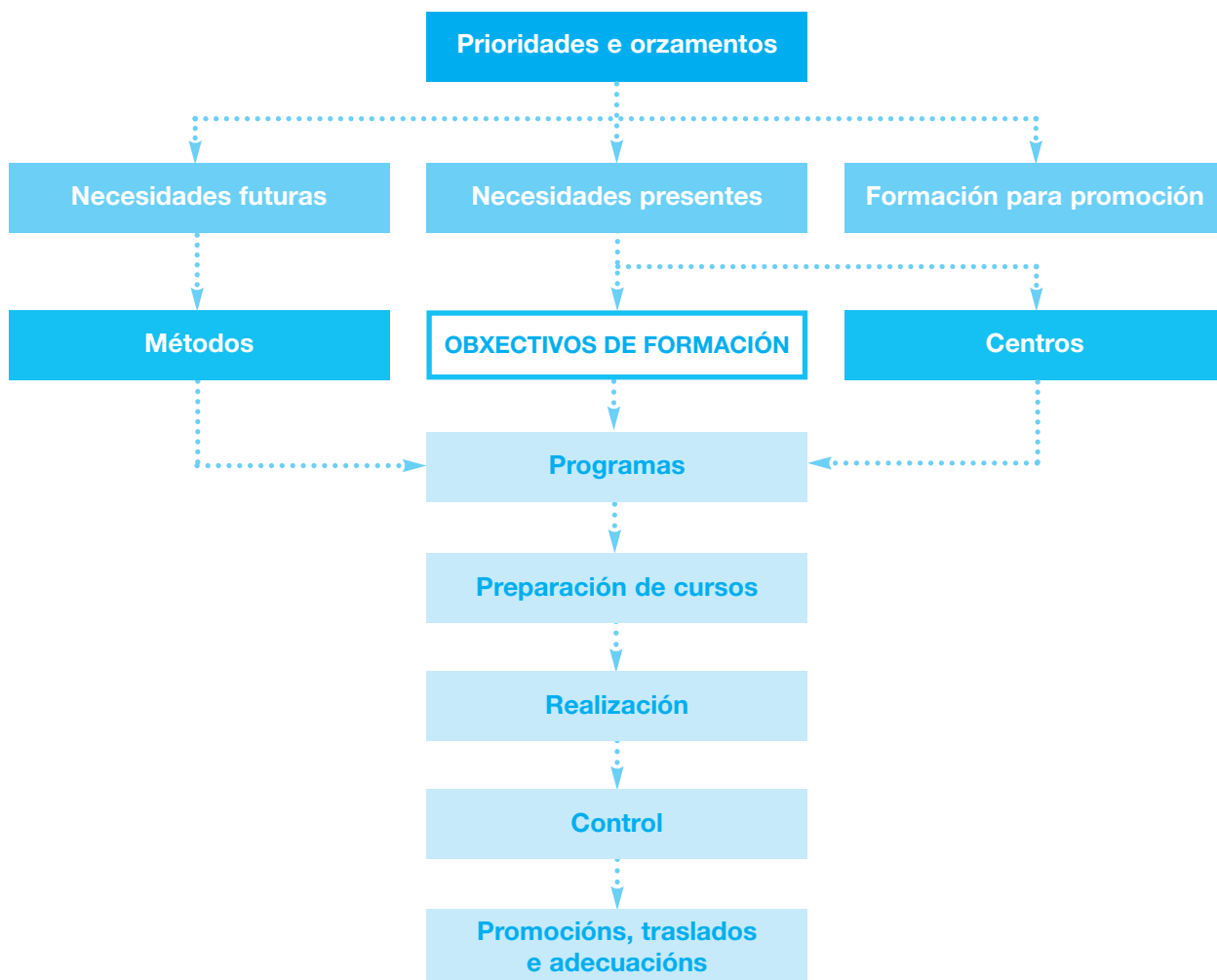
10. FORMACIÓN, DOCENCIA E INVESTIGACIÓN

10.1. A UNIDADE DOCENTE

A Unidade Docente da Xerencia de Atención Primaria da Coruña é o conxunto de recursos persoais e materiais, pertencentes aos dispositivos asistenciais, docentes e de investigación, necesarios para impartir formación regrada na especialidade de Medicina Familiar e Comunitaria polo sistema de residencia e para planificar e executar as actividades de formación continuada para todos os traballadores da área.

A necesidade de adaptarse á realidade social levou a esta Unidade Docente a traballar na planificación de accións formativas que chegasen máis alá da labor diagnóstica e terapéutica dos médicos de familia, tratando de alcanzar unha formación baseada nos principios éticos sólidos e cunha visión humanista dos problemas. Intentouse fomentar a sensibilización de todos os traballadores ás necesidades sociais, coa abordaxe da violencia doméstica, a inadaptación ou a exclusión da sociedade así como potenciar unha atención a domicilio de calidade das persoas maiores e daquelas con problemas de dependencia.

Esquema 1. Planificación da formación ligada aos obxectivos

A formación continuada

«É un proceso que ten como finalidade axudar os profesionais a adaptarse e formar parte activa nos cambios que se poidan producir nos sistemas, na medida en que estes inflúen sobre a súa evolución persoal e económica e sobre a súa práctica continuada.» (O.M.S. 1990). O profesional ten, polo tanto, un papel activo e crítico respecto ás propias necesidades de formación para adaptarse aos cambios. Non só se trata de manter a competencia profesional previa se non que é preciso engadir aquelas competencias demandadas pola evolución do sistema.

As fontes que marcaron os obxectivos educativos foron as necesidades dos profesionais, as necesidades sociais e as necesidades da organización. A planificación da formación realizouse con relación aos obxectivos como se describe no esquema 1.

Accións formativas da xerencia

	2006	2007	2008	2009
Total horas	576	736	623	120

A relación de actividades formativas por grupos profesionais e ano figura no Anexo II. Cómpre sinalar a boa acollida das accións formativas por parte dos traballadores, destacando o aspecto práctico dos mesmos. No ano 2006 coa resolución da OPE foron moitas as profesionais de enfermaría que viñan a traballar a área procedentes do ámbito hospitalario o que fixo que se ofertasen cursos prácticos para estes profesionais que facilitasen a incorporación ao novo posto de traballo.

Formación do médico residente en medicina familiar e comunitaria

Dende o ano 2005 dispoñemos dun novo programa da especialidade de Medicina Familiar que asegura a capacitación dos futuros médicos de Atención Primaria para atender as necesidades de saúde da poboación. O desenvolvemento deste programa faise nos Centros de Saúde acreditados para tal tarefa e no Hospital adscrito á nosa Unidade Docente garantindo que un 50% do tempo o médico residente cumprirá o programa no Centro de Saúde.

Aínda que o protagonista de todo o proceso formativo é o **médico residente**, considéranse figuras fundamentais para a axeitada aplicación do programa formativo da especialidade de Medicina Familiar e Comunitaria os titores dos Centros de Saúde, que son os responsables de orientar o residente durante os catro anos da especialidade.

Dende o 2005 en que eran 4 os centros acreditados e 21 os titores, no 2008 son 7 os centros de saúde acreditados para a docencia e 37 os titores.

Centros de saúde docentes acreditados

	Nº titores 2005	Nº titores 2009	Nº residentes 2009
Adormideras	4	4	8
Cambre	6	8	18
Culleredo		7	4
Elviña-Mesoiro	6	5	17
Labañou	5	4	7
Os Rosales		5	3
San José-B (3ª planta)		4	2
Total	21	37	59*

* Os 59 residentes fan rotación rural nos Centros de Saúde que figuran a continuación

Centros de saúde colaboradores na rotación rural

	Nº titores 2005	Nº titores 2009
Centro Saúde Abegondo	0	2
Centro Saúde Cesuras	0	2
Centro Saúde Coristanco (A Aqualada)	0	1
Centro Saúde de Teixeira	0	1
Centro Saúde A Laracha	0	1
Centro Saúde Cerceda	0	1
Total		8

10.2. A UNIDADE DE INVESTIGACIÓN

No ano 2006 créase un rexistro para incorporar todos os proxectos de investigación da área, garantindo as normas de boa practica, éticas e legais en investigación. Os profesionais que desexan realizar un traballo de investigación cumprimentan un documento no que poñen por escrito as distintas fases do traballo de investigación. Esta Unidade ten como obxectivo dar apoio metodolóxico en investigación, na solicitude de proxectos ou axudas para investigación a todos os profesionais da área.

11. RECURSOS ECONÓMICOS

11.1. ORZAMENTO NOS ANOS 2005-2006-2007-2008 E PREVISIÓN NO ANO 2009

Orzamento executado 2005-2006-2007-2008

Exercicio	Programa	Cap. I	Cap. II	Cap. III
2005	2121	50.605.270,88	3.957.392,06	2.955,27
	2628	1.386.311,66		
	Total	51.991.582,54	3.957.392,06	2.955,27
2006	2121	58.242.268,54	4.993.771,67	12.152,90
	2628	1.506.823,70		
	2400			
	Total	59.749.092,24	4.993.771,67	12.152,90
2007	412B	62.644.286,88	4.836.389,77	20.084,33
	414A	1.578.687,97		
	Total	64.222.974,85	4.836.389,77	20.084,33
2008	412B	69.974.613,75	5.070.960,67	1.511,42
	414A	2.278.421,00		
	Total	72.253.034,75	5.070.960,67	1.511,42

Previsión orzamento 2009

Exercicio	Programa	Cap. I	Cap. II	Cap. III
2009	412B	76.709.209,00	4.948.748,00	
	414A		2.133.021,00	
	561C			
	Total	78.842.230,00	4.948.748,00	

Dende o ano 2007, o orzamento de farmacia (receitas) pasou a ser xestionado polas Xerencias de Atención Primaria, o que explica o importante incremento orzamentario que se ve nas cifras totais destes últimos anos.

Non obstante, para ver realmente o cambio orzamentario que se produciu na nosa Xerencia é importante prescindir da contía do cap. IV (receitas)

Cap. IV	Cap. VI	Cap. VII	Total
313.947,75	180.815,98		55.060.381,94
	16.449,14		1.402.760,80
313.947,75	197.265,12		56.463.142,74
367.907,90	414.630,29		64.030.731,30
	16.705,90		1.523.529,60
		26.092,56	26.092,56
367.907,90	431.336,19	26.092,56	65.580.353,46
131.812.855,59	473.525,20		199.787.141,77
	39.516,60		1.618.204,57
131.812.855,59	513.041,80		201.405.346,34
138.718.296,79	465.671,75		214.231.054,38
	25.245,00		2.303.666,00
138.718.296,79	490.916,75		216.534.720,38

Cap. IV	Cap. VI	Cap. VII	Total
142.749.277,00	287.200,00		224.694.434,00
142.749.277,00	287.200,00		224.694.434,00

11.2. EVOLUCIÓN ORZAMENTARIA NESTES ÚLTIMOS SETES ANOS (SEN CAPÍTULO IV-RECEITAS)

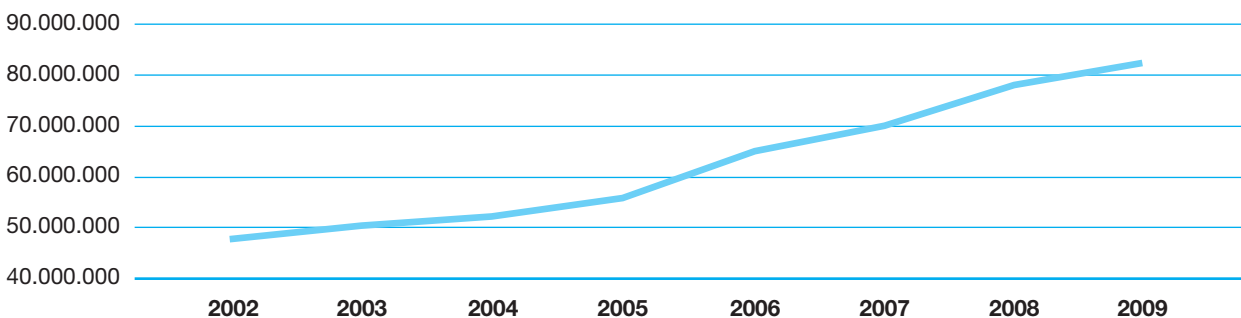
Orzamento executado 2002-2009

Exercicio	Total (sen cap. IV)	Exercicio	Total (sen cap. IV)
2002	47.672.717,55	2006	65.212.445,56
2003	49.561.181,74	2007	69.592.490,75
2004	52.784.203,62	2008	77.816.423,59
2005	56.149.194,99	2009	81.945.157,00

Cómpre sinalar o importante incremento orzamentario nestes últimos catro anos; así o incremento porcentual dende o ano 2005 ao 2009 chega a ser dun **42%**.

Así no ano 2005 o presuposto asinado a esta Xerencia era de 56.149.194 euros, sen embargo o presuposto para o ano 2009 e de 81.945.157 euros, supoñendo un incremento orzamentario de 25.795.963 euros. En catro anos incrementouse **o presuposto para a Xerencia en máis de 25 millóns de euros.**

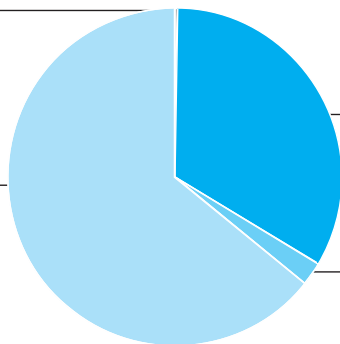
Evolución orzamento 2002-2008 (sen capítulo IV-Receltas)

Porcentaxe orzamentaria dos distintos capítulos

0,2% Cap. VI - investimento

64,1% Cap. IV
transferencias corrente - receltas

33,4% Cap. I - persoal

2,3% Cap. II - gastos correntes

Cómpre sinalar que o gasto en persoal supón un 33,4% do total do orzamento da Xerencia, levando a maior parte do orzamento o capítulo IV (receltas). Se descontamos o devandito capítulo, atopámonos que o **capítulo de persoal supón case o 93% do orzamento.**

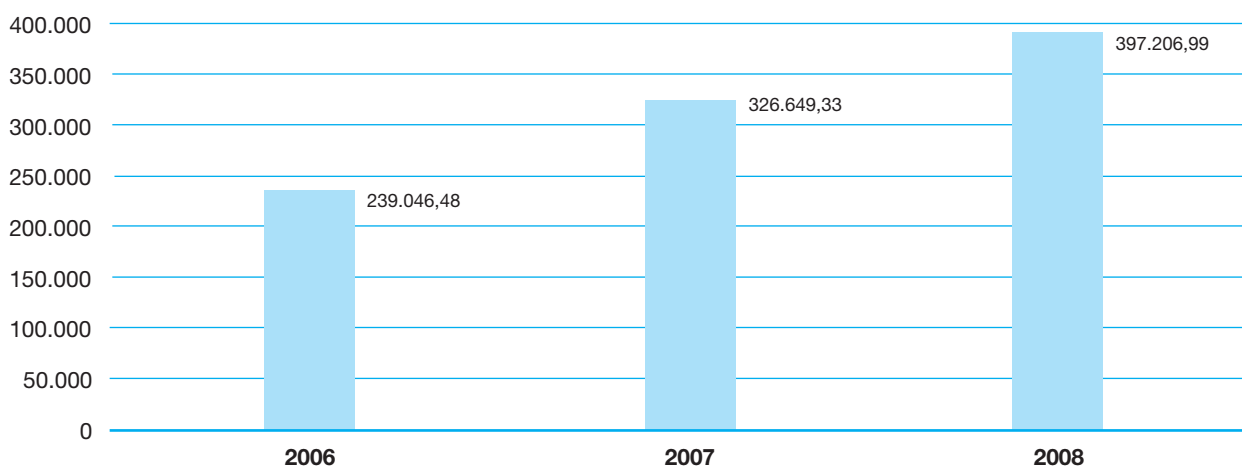
11.3. FACTURACIÓN A TERCEIROS

Como se pode ver na táboa seguinte o incremento da facturación a terceiros ao longo destes tres últimos anos foi moi elevado, isto non sería posible sen a maior implicación dende os Centros de Saúde que xunto co esforzo que fai esta Xerencia de Atención Primaria para formar aos seus profesionais neste tema fai que os resultados sexan tan espectaculares.

Evolución da facturación a terceiros na Área

	2006	2007	2008
Convenios internacionais	37.531,12	43.002,55	59.374,26
Laborais	124.761,13	165.687,77	168.543,09
Tráfico	61.550,24	79.970,00	113.336,45
Particulares	6.753,99	29.265,43	35.615,57
Outros	8.450,00	8.723,58	20.337,62
Totais	239.046,48	326.649,33	397.206,99

Evolución da Área sanitaria da Coruña. 2005-2008

Fonte: Unidade de Facturación - Control de xestión

12

ACCIONES DIVULGATIVAS

12. ACCIÓNS DIVULGATIVAS

De todos coñecida é, a gran importancia da comunicación como ferramenta para estimular o bo uso dos servizos, así como para dar a coñecer as prestacións da atención primaria na área, dende a Xerencia implementáronse diferentes medidas como:

EMISIÓN DE DÍPTICOS INFORMATIVOS

- Para incentivar a Cita previa a través de Internet, potenciando o uso desta ferramenta.
- Para dar a coñecer a carteira de servizos de distintos centros de saúde como o de Matogrande, ou o de Monte Alto-A Torre.
- Tríptico informativo dirixido aos doentes sobre a coxartrose (artrose da cadeira).
- Tríptico informativo dirixido aos doentes sobre a gonartrose (artrose de xeonllo).
- Procedementos de Coxartrose e de Gonartrose dirixidos aos profesionais.
- Escola de Hixiene Oral para cuidadores de maiores dependentes.
- Carteis informativos da Escola de Hixiene Oral.
- Dípticos informativos cita previa Irixoa.

PUBLICACIÓNS

- Guía de hixiene oral para cuidadores de maiores dependentes.
- Revista de Cabeceira: publicación periódica dirixida aos usuarios.

En agosto do 2007 nace esta nova publicación co fin de ser unha canle de comunicación permanente entre a Xerencia de Atención Primaria e os cidadáns da nosa área de saúde; co obxectivo de compartir coa poboación os nosos traballos e inquedanzas, os nosos proxectos e ilusións.

- Directorio de Centros de Atención Primaria da Área Sanitaria da Coruña.

13

ANEXOS

13. ANEXOS

ANEXO I: ACTIVIDADE ASISTENCIAL

TIS ÁREA SANITARIA DA CORUÑA. 2008

Centros saúde

	0-14	15-64	>=65	Mulleres 15-49	Total TIS
A Coruña	26.801	179.725	50.777	59.213	257.303
Abente y Lago	799	4.923	1.592	1.653	7.314
Adormideras	870	5.512	1.431	1.741	7.813
Casa do Mar	1.757	15.912	5.280	4.995	22.949
Elviña-Mesoiro	2.093	11.528	2.348	3.911	15.969
Federico Tapia	1.216	7.814	2.534	2.642	11.564
Labañou	1.519	9.506	2.412	3.100	13.437
Matogrande	2.871	16.865	5.082	5.572	24.818
Monte Alto - A Torre	1.135	9.654	3.736	3.185	14.525
O Castrillón	1.933	11.881	2.891	4.129	16.705
O Ventorrillo	4.448	27.328	6.632	9.527	38.408
Os Mallos	2.596	24.055	7.021	7.391	33.672
Os Rosales	1.619	6.031	799	2.406	8.449
San José	3945	28.716	9.019	8.961	41.680
A Laracha	1.003	6.982	2.562	2.155	10.547
A Laracha	1.003	6.477	2.315	2.022	9.795
Caión		505	247	133	752
Abegondo	642	3.161	1.511	924	5.314
Aranga		1.096	648	317	1.744
A Castellana		535	317	163	852
Muniferral		561	331	154	892
Arteixo	3.877	20.110	3.742	6.860	27.729
Arteixo	3.309	17.124	3.107	5.838	23.540
Meicende	568	2.986	635	1.022	4.189
Bergondo	663	3.680	1.414	1.110	5.757
Bergondo	663	2.160	863	648	3.686
Guísamo		1.520	551	462	2.071
Betanzos	1.978	9.698	3.112	3.152	14.788
Cabana de Bergantiños	369	2.866	1.248	763	4.483
Cesullas	369	2.277	946	609	3.592
Nantón		589	302	154	891
Camariñas	629	4.212	1.471	1.192	6.312
Camariñas	629	2.396	684	652	3.709
A Ponte do Porto		900	442	263	1.342
Camelle		916	345	277	1.261
Cambre	3.664	16.875	3.197	5.968	23.736
Cambre	2.471	11.134	2.540	3.719	16.145
O Temple	1.193	5.741	657	2.249	7.591
Carballo	3.907	22.067	6.259	7.170	32.233
Carral	617	3.546	1.265	1.058	5.428

	0-14	15-64	>=65	Mulleres 15-49	Total
Cee	1.239	5.669	1.655	1.816	8.563
Cereda	425	3.216	1.528	877	5.169
Cereda	425	2.482	1.081	674	3.988
A Silva		734	447	203	1.181
Cesuras	116	1.114	750	274	1.980
Coirós		861	454	238	1.315
Corcubión		1.129	350	332	1.479
Coristanco	655	4.735	2.017	1.331	7.407
Coristanco	655	3.574	1.465	1.014	5.694
Aqualada		1.161	552	317	1.713
Culleredo	3.941	18.997	3.985	6.725	26.923
Culleredo	3.941	17.946	3.518	6.446	25.405
Tarrío		1.051	467	279	1.518
Curtis	543	2.556	1.128	755	4.227
Curtis	543	1.194	530	391	2.267
Teixeiro		1.362	598	364	1.960
Dumbría	277	1.880	785	557	2.942
Fisterra	593	3.322	985	961	4.900
Irixoa		741	477	201	1.218
Laxe	311	2.282	804	644	3.397
Malpica de Bergantiños	513	4.083	1.771	1.138	6.367
Miño	658	3.286	1.191	1.073	5.135
Muxía	490	3.423	1.439	943	5.352
Oleiros	4.441	21.727	5.488	7.242	31.656
Perillo	2.489	10.949	2.164	3.766	15.602
Santa Cruz	1.952	8.305	1.897	2.811	12.154
Mera		1.664	832	480	2.496
Rabadeira-Oleiros		809	595	185	1.404
Oza dos Ríos		1.749	918	494	2.667
Paderne	159	1.361	795	364	2.315
Ponteceso	516	3.841	1.698	1.043	6.055
Ponteceso	516	2.977	1.229	839	4.722
Corme		864	469	204	1.333
Sada	1.485	8.829	2.881	2.902	13.195
Sobrado		1.082	729	254	1.811
Vilarmaior		678	400	178	1.078
Vilasantar	92	708	469	179	1.269
Vimianzo	761	5.189	1.954	1.490	7.904
Zas	462	3.275	1.461	890	5.198
Zas	462	2.065	994	519	3.521
Baio-zas		1.210	467	371	1.677
Total	61.827	379.751	113.318	122.783	554.896

Fonte: Sección Tarxeta Sanitaria X.A.P. - A Coruña

C.S. Santa Cruz

C.S. A Silva

ACTIVIDADE GLOBAL DE MEDICINA DE FAMILIA, ENFERMARÍA E PEDIATRÍA NA ÁREA SANITARIA DA CORUÑA. 2006-2008

Consultas totais

	2006	2007	2008
Medicina familiar	3.084.274	3.191.853	3.247.248
Enfermaría	423.259	926.915	1.110.657
Pediatría	306.393	323.976	303.614

Consultas no propio centro de saúde

	2006	2007	2008
Medicina familiar	3.063.699	3.169.889	3.224.363
Enfermaría	400.530	899.057	1.071.820
Pediatría	306.393	323.976	303.614

Consultas no domicilio

	2006	2007	2008
Medicina familiar	20.575	21.964	22.885
Enfermaría	22.729	27.858	38.837
Pediatría			

Media consultas profesional/día

	2006	2007	2008
Medicina familiar	41,08	41,29	38,90
Enfermaría	6,97	14,66	16,12
Pediatría	20,34	21,50	19,51

Frecuentación

	2006	2007	2008
Medicina familiar	6,41	6,51	6,59
Enfermaría	0,78	1,68	2,00
Pediatría	5,15	5,33	4,91

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

MEDICINA DE FAMILIA**Evolutivo consultas totais por concello e centro de saúde. Anos 2006-2008****Centros saúde**

	2006	2007	2008
A Coruña	1.444.667	1.451.920	1.443.678
Abente y Lago	45.651	45.377	44.409
Adormideras	47.880	45.054	42.081
Casa do Mar	128.153	132.635	128.833
Elviña-Mesoiro	77.038	75.603	78.269
Federico Tapia	63.364	63.824	64.396
Labañou	72.284	71.445	72.267
Matogrande	145.699	148.828	149.249
Monte Alto - A Torre	87.141	96.255	93.253
O Castrillón	95.086	95.459	96.208
O Ventorrillo	201.704	199.301	198.927
Os Mallos	217.086	214.051	211.108
Os Rosales	36.488	39.348	41.728
San José	227.093	224.740	222.950
A Laracha	55.905	58.228	58.676
A Laracha	49.852	52.499	52.690
Caión	6.053	5.729	5.986
Abegondo	34.448	36.698	33.075
Aranga	14.536	14.607	13.782
A Castellana	7.181	7.689	7.355
Muniferral	7.355	6.918	6.427
Arteixo	139.086	150.440	160.522
Arteixo	120.325	128.031	136.090
Meicende	18.761	22.409	24.432
Bergondo	22.887	38.259	40.994
Bergondo	22.887	23.970	23.876
Guísamo		14.289	17.118
Betanzos	72.563	82.857	83.648
Cabana de Bergantiños	31.815	33.597	32.896
Cesullas	25.686	26.450	25.710
Nantón	6.129	7.147	7.186
Camariñas	28.840	52.428	52.253
Camariñas	17.071	28.342	28.215
A Ponte do Porto		11.142	12.363
Camelle	11.769	12.944	11.675
Cambre	113.865	101.626	104.645
Cambre	73.136	54.641	53.624
O Temple	40.729	46.985	51.021
Carballo	170.402	178.622	192.190
Carral	34.890	36.390	36.855
Cee	57.711	58.502	56.018
Cerceda	34.450	34.500	36.142
Cerceda	24.500	24.044	24.879
A Silva	9.950	10.456	11.263

	2006	2007	2008
Cesuras	18.679	19.934	19.926
Corcubión	9.161	12.755	12.193
Coristanco	29.024	29.110	29.410
Culleredo	130.612	135.315	135.166
Culleredo	119.306	124.052	126.050
Tarrío	11.306	11.263	9.116
Curtis	17.724	33.339	32.981
Curtis		15.184	15.957
Teixeiro	17.724	18.155	17.024
Dumbría	17.842	18.235	18.561
Dumbría	13.357	14.058	14.210
Ézaro	4.485	4.177	4.351
Fisterra	36.801	34.661	35.215
Irixoa*			9.933
Laxe	32.534	32.916	34.812
Malpica de Bergantiños	51.209	48.159	47.852
Malpica	42.188	38.685	38.563
Buño	9.021	9.474	9.289
Miño	36.347	35.328	33.740
Muxía	37.808	37.030	37.028
Oleiros	146.954	152.937	159.768
Perillo	70.314	72.068	74.744
Santa Cruz	55.289	55.360	57.523
Mera	18.930	19.020	18.676
Rabadeira-Oleiros	2.421	6.489	8.825
Oza dos Ríos	22.418	24.672	22.246
Paderne	17.879	17.351	16.348
Paderne	15.338	14.982	14.473
San Pantaleón das Viñas	2.541	2.369	1.875
Ponteceso	33.349	39.272	58.105
Ponteceso	16.427	22.050	39.554
Corme	16.922	17.222	18.551
Sada	74.336	74.677	78.128
Sobrado	17.656	18.309	16.969
Vilasantar	11.093	10.904	12.612
Vimianzo	46.945	50.492	52.698
Zas	39.838	37.783	38.183
Zas	23.513	22.227	21.477
Baio-zas	16.325	15.556	16.706
Total	3.084.274	3.191.853	3.247.248

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

* Centro informatizado o 10 de marzo do 2008

MEDICINA DE FAMILIA**Consultas / profesional / día e frecuentación. Ano 2008****Centros saúde**

	Consultas totais médicos familia	Consulta profesional / día	Frecuentación por usuario
A Coruña	1.443.678	37,47	6,26
Abente y Lago	44.409	44,95	6,82
Adormideras	42.081	34,07	6,06
Casa do Mar	128.833	34,77	6,08
Elviña-Mesoiro	78.269	31,69	5,64
Federico Tapia	64.396	37,24	6,22
Labañou	72.267	36,57	6,06
Matogrande	149.249	40,28	6,80
Monte Alto - A Torre	93.253	41,95	6,96
O Castrillón	96.208	38,95	6,51
O Ventorrillo	198.927	36,61	5,86
Os Mallos	211.108	40,7	6,79
Os Rosales	41.728	33,79	6,11
San José	222.950	33,43	5,91
A Laracha	58.676	33,94	6,15
A Laracha	52.690	35,55	5,99
Caión	5.986	24,23	7,96
Abegondo	33.075	44,64	7,08
Aranga	13.782	27,90	7,90
A Castellana	7.355	29,78	8,63
Muniferral	6.427	26,02	7,21
Arteixo	160.522	38,23	6,73
Arteixo	136.090	39,36	6,73
Meicende	24.432	49,46	6,75
Bergondo	40.994	41,49	8,05
Bergondo	23.876	48,33	7,90
Guísamo	17.118	34,65	8,27
Betanzos	83.648	42,33	6,53
Cabana de Bergantiños	32.896	44,39	8,00
Cesullas	25.710	52,04	7,98
Nantón	7.186	29,09	8,07
Camariñas	52.253	52,89	9,19
Camariñas	28.215	57,12	9,16
A Ponte do Porto	12.363	50,05	9,21
Camelle	11.675	47,27	9,26
Cambre	104.645	32,59	5,21
Cambre	53.624	27,14	3,92
O Temple	51.021	51,64	7,97
Carballo	192.190	40,95	6,78
Carral	36.855	37,30	7,66
Cee	56.018	45,36	7,65

	Consultas totais médicos familia	Consulta profesional / día	Frecuentación por usuario
Cerceda	36.142	48,77	7,62
Cerceda	24.879	33,57	6,98
A Silva	11.263	45,6	9,54
Cesuras	19.926	40,34	10,69
Corcubión	12.193	49,36	8,24
Coristanco	29.410	29,77	4,36
Culleredo	135.166	36,48	5,88
Culleredo	126.050	36,45	5,87
Tarrío	9.116	36,91	6,01
Curtis	32.981	66,76	8,95
Curtis	15.957	64,6	9,26
Teixeiro	17.024	68,92	8,69
Dumbría	18.561	37,57	6,96
Dumbría	14.210	28,77	5,33
Ézaro	4.351		
Fisterra	35.215	35,64	8,18
Irixoa	9.933	40,21	8,16
Laxe	34.812	70,47	11,28
Malpica de Bergantiños	47.852	48,43	8,17
Malpica	38.563	52,04	6,59
Buño	9.289	37,61	
Miño	33.740	45,53	7,54
Muxía	37.028	49,97	7,62
Oleiros	159.768	35,94	5,87
Perillo	74.744	37,83	5,70
Santa Cruz	57.523	33,27	5,64
Mera	18.676	37,81	7,48
Rabadeira-Oleiros	8.825	35,73	6,29
Oza dos Ríos	22.246	45,03	8,34
Paderne	16.348	33,09	7,58
Paderne	14.473	29,30	6,71
San Pantaleón das Viñas	1.875		
Ponteceso	58.105	58,81	10,49
Ponteceso	39.554	53,38	9,40
Corme	18.551	75,11	13,92
Sada	78.128	39,54	6,67
Sobrado	16.969	34,35	9,37
Vilasantar	12.612	51,06	10,72
Vimianzo	52.698	42,67	7,38
Zas	38.183	31,53	8,06
Zas	21.477	43,48	7,02
Baio-zas	16.706	67,64	9,96
Total	3.247.248	38,90	6,59

Fontes: Sección Control Xestión. SIAC-AP, Sección Tarxeta Sanitaria X.A.P. - A Coruña

ENFERMARÍA**Evolutivo consultas totais por concello e centro de saúde. Anos 2006-2008****Centros saúde**

	2006	2007	2008
A Coruña	206.120	429.323	522.368
Abente y Lago	4.697	13.948	13.362
Adormideras	7.442	7.244	19.300
Casa do Mar	16.377	19.699	22.658
Elviña-Mesoiro	13.062	39.840	43.864
Federico Tapia	7.159	20.334	24.233
Labañou	9.352	36.424	36.047
Matogrande	19.311	23.570	44.351
Monte Alto - A Torre	8.383	14.069	28.322
O Castrillón	12.837	37.151	42.010
O Ventorrillo	26.068	80.411	89.262
Os Mallos	25.846	30.757	46.928
Os Rosales	5.141	16.000	17.070
San José	50.445	89.876	94.961
A Laracha	6.626	8.415	16.050
A Laracha	6.129	7.902	15.527
Caión	497	513	523
Abegondo	4.016	3.843	5.842
Aranga	1.173	1.050	809
Arteixo	19.842	29.230	35.707
Arteixo	16.931	20.716	26.049
Meicende	2.911	8.514	9.658
Bergondo	2.860	11.905	16.787
Bergondo	2.860	9.585	10.839
Guísamo		2.320	5.948
Betanzos	11.547	34.930	38.735
Cabana de Bergantiños	3.539	3.904	4.321
Camariñas	1.998	20.228	25.396
Camariñas	700	7.742	10.419
A Ponte do Porto		5.586	6.321
Camelle	1.298	6.900	8.656
Cambre	28.770	58.926	71.269
Cambre	19.180	38.336	47.095
O Temple	9.590	20.590	24.174
Carballo	24.837	37.857	44.066
Carral	3.639	7.212	8.215
Cee	7.861	8.083	7.168
Cerceda	4.840	13.359	14.129
Cerceda	3.797	9.992	10.915
A Silva	1.043	3.367	3.214
Cesuras	1.778	4.112	6.704
Corcubión	660	953	983

	2006	2007	2008
Coristanco	4.269	5.225	5.380
Culleredo	16.801	52.033	60.153
Culleredo	16.801	49.409	56.383
Tarrío		2.624	3.770
Curtis	1.881	10.695	11.782
Curtis		6.317	6.077
Teixeiro	1.881	4.378	5.705
Dumbría	1.975	6.203	7.522
Dumbría	1.973	5.607	5.900
Ézaro	2	596	1.622
Fisterra	3.530	14.678	17.398
Irixoa*			793
Laxe	2.485	2.392	2.628
Malpica de Bergantiños	4.352	15.363	17.342
Miño	4.447	4.835	6.681
Muxía	122	11.461	14.781
Oleiros	20.878	61.537	66.876
Perillo	9.959	32.214	35.594
Santa Cruz	8.784	22.064	24.265
Mera	2.135	7.259	7.017
Oza dos Ríos	158	51	5.083
Paderne	2.056	2.179	2.105
Ponteceso	4.174	6.135	7.167
Ponteceso	4.172	5.248	5.830
Corme	2	887	1.337
Sada	8.494	28.884	32.650
Sobrado	3.207	6.175	6.578
Vilasantar	979	1.040	1.083
Vimianzo	8.919	20.566	21.681
Zas	4.426	4.133	4.425
Zas	2.175	2.180	2.228
Baio-zas	2.251	1.953	2.197
Total	423.259	926.915	1.110.657

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

* Centro informatizado o 10 de marzo do 2008

ENFERMARÍA**Consultas / profesional / día e frecuentación. Ano 2008****Centros saúde**

	Consultas totais enfermaría	Consulta profesional / día	Frecuentación por usuario
A Coruña	522.368	17,19	2,03
Abente y Lago	13.362	18,03	1,83
Adormideras	19.300	13,02	2,47
Casa do Mar	22.658	8,34	0,99
Elviña-Mesoiro	43.864	35,52	2,75
Federico Tapia	24.233	16,35	2,10
Labañou	36.047	20,85	2,68
Matogrande	44.351	16,32	1,79
Monte Alto - A Torre	28.322	16,38	1,95
O Castrillón	42.010	24,3	2,51
O Ventorrillo	89.262	21,26	2,32
Os Mallos	46.928	10	1,39
Os Rosales	17.070	17,28	2,02
San José	94.961	19,22	2,28
A Laracha	16.050	12,57	2,29
Abegondo	5.842	7,88	1,10
Aranga	809	1,64	0,46
Arteixo	35.707	12,05	1,29
Arteixo	26.049	8,79	1,11
Meicende	9.658	39,1	2,31
Bergondo	16.787	22,65	2,92
Bergondo	10.839	21,94	2,94
Guísamo	5.948	24,08	2,87
Betanzos	38.735	14,26	2,62
Cabana de Bergantiños	4.321	8,75	0,96
Camariñas	25.396	25,70	4,02
Camariñas	10.419	21,09	2,81
A Ponte do Porto	6.321	25,59	4,71
Camelle	8.656	35,04	6,86
Cambre	71.269	20,61	3,00
Cambre	47.095	19,07	2,92
O Temple	24.174	19,57	3,18
Carballo	44.066	9,91	1,37
Carral	8.215	11,09	1,51
Cee	7.168	7,26	0,84
Cerceda	14.129	19,07	2,73
Cerceda	10.915	14,73	2,74
A Silva	3.214	13,01	2,72
Cesuras	6.704	27,14	3,39
Corcubión	983	3,98	0,66

	Consultas totais enfermaría	Consulta profesional / día	Frecuentación por usuario
Coristanco	5.380	5,45	0,73
Culleredo	60.153	22,14	2,23
Culleredo	56.383	20,75	2,22
Tarrío	3.770	15,26	2,48
Curtis	11.782	23,85	2,79
Curtis	6.077	24,60	2,68
Teixeiro	5.705	23,10	2,91
Dumbría	7.522	15,23	5,56
Fisterra	17.398	35,22	3,55
Irixoa	793	3,21	0,65
Laxe	2.628	10,64	0,77
Malpica de Bergantiños	17.342	17,55	2,72
Miño	6.681	13,52	1,30
Muxía	14.781	19,95	2,76
Oleiros	66.876	18,05	2,11
Perillo	35.594	20,59	2,28
Santa Cruz	24.265	16,37	2,00
Mera	7.017	28,41	2,81
Oza dos Ríos	5.083	20,58	1,91
Paderne	2.105	8,52	0,91
Ponteceso	7.167	7,25	1,18
Ponteceso	5.830	7,87	1,23
Corme	1.337	5,41	1,00
Sada	32.650	18,88	2,47
Sobrado	6.578	26,63	3,63
Vilasantar	1.083	4,38	0,85
Vimianzo	21.681	29,26	2,74
Zas	4.425	5,97	0,85
Zas	2.228	4,51	0,63
Baio-zas	2.197	8,89	1,31
Total	1.110.657	15,89	2,00

Fontes: Sección Control Xestión. SIAC-AP, Sección Tarxeta Sanitaria X.A.P. - A Coruña

PEDIATRÍA**Evolutivo consultas totais por concello e centro de saúde. Anos 2006-2008****Centros saúde**

	2006	2007	2008
A Coruña	125.048	127.258	124.969
Abente y Lago	4.361	5.087	3.928
Adormideras	3.861	3.189	3.130
Casa do Mar	7.552	7.435	7.643
Elviña-Mesoiro	10.063	10.358	10.239
Federico Tapia	4.966	3.780	3.710
Labañou	8.794	8.178	8.004
Matogrande	12.221	13.740	13.108
Monte Alto - A Torre	3.352	4.633	4.888
O Castrillón	12.023	11.775	11.241
O Ventorrillo	23.376	23.821	23.692
Os Mallos	10.256	10.372	10.933
Os Rosales	8.766	9.333	8.976
San José	15.457	15.557	15.477
A Laracha	4.560	5.533	5.114
Abegondo	2.756	2.855	3.003
Aranga	77	76	28
A Castellana	60	53	21
Muniferral	17	23	7
Arteixo	21.400	21.391	17.617
Arteixo	18.030	17.734	13.487
Meicende	3.370	3.657	4.130
Bergondo	2.436	3.122	3.391
Bergondo	2.436	2.713	2.364
Guísamo		409	1.027
Betanzos	10.106	10.934	10.151
Cabana de Bergantiños	1.991	1.916	1.545
Camariñas	1.429	5.250	5.180
Camariñas	1.429	2.657	2.878
A Ponte do Porto		2.593	2.302
Cambre	21.582	22.212	18.957
Cambre	15.036	15.195	11.995
O Temple	6.546	7.017	6.962
Carballo	21.430	20.993	16.068
Carral	3.821	2.604	2.110
Cee	8.733	8.978	8.783
Cerceda	2.550	2.820	2.971
Cesuras	471	465	397
Coristanco	2.591	2.774	3.044
Culleredo	19.589	23.710	23.887
Curtis	1.359	2.285	1.951
Curtis		1.015	884
Teixeiro	1.359	1.270	1.067

	2006	2007	2008
Dumbría	1.217	1.441	1.494
Fisterra	556	4.144	2.245
Irixoa	119	58	45
Laxe	1.795	1.943	1.722
Malpica de Bergantiños	2.758	2.731	1.196
Miño	4.629	4.410	3.789
Muxía	2.645	3.050	3.094
Oleiros	22.446	20.933	21.193
Perillo	11.815	11.117	11.523
Santa Cruz	9.716	9.140	8.951
Mera	915	676	719
Oza dos Ríos	807	827	787
Paderne	847	909	748
Ponteceso	2.612	3.648	3.047
Ponteceso	1.858	2.470	2.635
Corme	754	1.178	412
Sada	5.054	5.533	5.834
Sobrado	616	545	472
Vilasantar	475	429	423
Vimianzo	4.605	5.341	5.051
Zas	3.283	2.858	3.308
Zas	1.464	1.248	1.439
Baio-zas	1.819	1.610	1.869
Total	306.393	323.976	303.614

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

PEDIATRÍA**Consultas / profesional / día e frecuentación. Ano 2008****Centros saúde**

	Consultas totais pediatría	Consulta profesional / día	Frecuentación por usuario
A Coruña	124.969	18,07	4,66
Abente y Lago	3.928	15,90	4,92
Adormideras	3.130	12,67	3,60
Casa do Mar	7.643	15,47	4,35
Elviña-Mesoiro	10.239	20,73	4,89
Federico Tapia	3.710	15,02	3,05
Labañou	8.004	16,20	5,27
Matogrande	13.108	17,69	4,57
Monte Alto - A Torre	4.888	19,79	4,31
O Castrillón	11.241	22,76	5,82
O Ventorrillo	23.692	23,98	5,33
Os Mallos	10.933	14,75	4,21
Os Rosales	8.976	18,17	5,54
San José	15.477	15,66	3,92
A Laracha	5.114	20,70	5,10
Abegondo	3.003	12,16	4,68
Arteixo	17.617	23,77	4,54
Arteixo	13.487	18,20	4,08
Meicende	4.130	16,72	7,27
Bergondo	3.391	13,73	5,11
Betanzos	10.151	20,55	5,13
Cabana de Bergantiños	1.545	6,26	4,19
Camariñas	5.180	20,97	8,24
Cambre	18.957	38,37	5,17
Cambre	11.995	16,19	4,85
O Temple	6.962	28,19	5,84
Carballo	16.068	16,26	4,11
Carral	2.110	8,54	3,42
Cee	8.783	35,56	7,09
Cerceda	2.971	12,03	6,99
Cesuras	397	9,02	3,42
Coristanco	3.044	12,32	4,65
Culleredo	23.887	24,18	6,06
Curtis	1.951	7,90	3,59
Dumbría	1.494	6,05	5,39
Fisterra	2.245	9,09	3,79
Laxe	1.722	6,97	5,54
Malpica de Bergantiños	1.196	4,84	2,33

	Consultas totais pediatría	Consulta profesional / día	Frecuentación por usuario
Miño	3.789	15,34	5,76
Muxía	3.094	12,52	6,31
Oleiros	21.193	17,16	4,77
Perillo	11.523	15,55	4,63
Santa Cruz	8.951	18,12	4,59
Ponteceso	3.047	12,34	5,91
Sada	5.834	23,62	3,93
Vimianzo	5.051	20,45	6,64
Zas	3.308	13,39	7,16
Total	303.614	18,91	4,91

Fontes: Sección Control Xestión. SIAC-AP, Sección Tarxeta Sanitaria X.A.P. - A Coruña

PUNTOS DE ATENCIÓN CONTINUADA (PAC)

Evolutivo da actividade global. 2006-2008

Consultas totais

	2006	2007	2008
Medicina familiar	204.324	209.268	201.173
Enfermaría	42.716	69.959	78.578

Consultas no PAC

	2006	2007	2008
Medicina familiar	195.555	200.543	193.162
Enfermaría	37.807	61.691	71.091

Consultas no domicilio

	2006	2007	2008
Medicina familiar	8.769	8.725	8.011
Enfermaría	4.909	8.268	7.487

Porcentaxe de derivación ao hospital de referencia

	2006	2007	2008
Medicina familiar	4,71%	3,94%	4,64%

Media consultas/día

	2006	2007	2008
Medicina familiar	559,79	573,34	551,16
Enfermaría	117,03	191,67	215,28

Frecuentación

	2006	2007	2008
Medicina familiar	0,43	0,43	0,41
Enfermaría	0,09	0,15	0,16

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. Rexistro da X.A.P - A Coruña

Sen datos dos PAC de Carballo e Cee.

Actividade asistencial de facultativo nos PAC. 2008

PAC	TIS totais	Consultas PAC	Consultas domicilio	% derivacións	Consultas/día	Frecuentación
A Coruña	255814	48.350	3.258	0,82%	141,39	0,20
Arteixo	28452	14.169	424	7,66%	39,98	0,51
Betanzos	36960	27.934	1.022	3,36%	79,33	0,78
Cambre	28967	18.785	519	3,89%	52,89	0,67
Culleredo	27403	15.588	364	3,74%	43,70	0,58
Curtis	7961	6.778	292	9,89%	19,37	0,89
Laracha	15814	10.118	460	9,03%	28,98	0,67
Oleiros	32460	12.107	278	4,15%	33,93	0,38
Ponteceso	14284	11.766	376	6,43%	33,27	0,85
Sada	19733	13.118	606	7,44%	37,60	0,70
Vimianzo	19464	14.449	412	10,17%	40,72	0,76
Total	487.312	193.162	8.011	4,64%	551,16	0,41

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. Rexistro da X.A.P. - A Coruña
Sen datos dos PAC de Carballo e Cee

Actividade asistencial de enfermaría nos PAC. 2008

PAC	TIS totais	Consultas PAC	Consultas domicilio	Consultas/día	Frecuentación
A Coruña	255.814	22.942	3.845	73,39	0,10
Arteixo	28.452	2.734	200	8,04	0,10
Betanzos	36.960	4.172	209	12,00	0,12
Cambre	28.967	4.603	632	14,34	0,18
Culleredo	27.403	2.546	264	7,70	0,10
Curtis	7.961	892	66	2,62	0,12
Laracha	15.814	1.145	156	3,56	0,08
Oleiros	32.460	2.056	194	6,16	0,07
Ponteceso	14.284	6.235	463	18,35	0,47
Sada	19.733	10.792	674	31,41	0,58
Vimianzo	19.464	12.974	784	37,69	0,71
Total	487.312	71.091	7.487	215,28	0,16

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. Rexistro da X.A.P. - A Coruña
Sen datos dos PAC de Carballo e Cee

ACTIVIDADE ASISTENCIAL NAS UNIDADES DE APOIO**ODONTOLOXÍA E HIXIENE BUCODENTAL****Evolutivo consultas totais de odontoloxía e hixienistas. 2006-2008**

	2006		2007		2008	
	Odontoloxía	Hixienistas	Odontoloxía	Hixienistas	Odontoloxía	Hixienistas
Consultas totais	60.379	1.910	64.482	6.764	75.798	17.758
Escola hixiene oral (Nº pacientes)				90*		410

* Inicio do programa en maio 2007

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

Evolutivo consultas totais nas unidade de saúde bucodental. 2006-2008**Unidades saúde bucodental (odontólogos)**

	2006	2007	2008
Abente y Lago	6.265	6.841	5.423
Casa do Mar	4.387	4.628	5.514
O Ventorrillo	15.739	16.289	16.910
San José	5.425	8.587	8.600
Arteixo	4.224	4.082	5.849
Betanzos	5.122	5.264	5.889
Carballo	10.956	10.240	13.269
Cee	2.726	2.968	2.300
Culleredo			4.966
Sada			1.367
Santa Cruz	5.535	5.583	5.711
Total	60.379	64.482	75.798

Unidades saúde bucodental (hixienistas)

	2006	2007	2008
Abente y Lago	789	1.066	721
O Ventorrillo	1.121	2.053	2.495
San José		1.222	2.154
Arteixo			2.298
Betanzos		790	3.914
Carballo		668	2.017
Cee		965	2.807
Culleredo			1.064
Sada			288
Total	1.910	6.764	17.758

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

A actividade dos hixienistas veuse incrementada a partir do ano 2007, momento no que se crean espazos de consulta propios para poder realizar o traballo de forma independente.

Actividade de odontoloxía por patoloxía. 2008

		Nºconsultas	%
Nenos	Primeiras consultas	6.390	8,43%
	Revisións	15.753	20,78%
	Obturacións	2.274	3,00%
	Selados	2.087	2,75%
Adultos	Demanda	34.861	45,99%
	Concertadas	6.492	8,56%
	Cirurgías	150	0,20%
	Urxencias	6.157	8,12%
Embarazadas	Consultas demanda	1.039	1,37%
	Tartrectomías	241	0,32%
Educación		354	0,47%
Total		75.798	100,00%

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

Actividade de hixienistas por patoloxía. 2008

		Nº consultas	%
Nenos	Selados	7.487	42,16%
Adultos	Demanda	7.026	39,57%
Embarazadas	Tartrectomías	693	3,90%
Educación		2.552	14,37%
Total		17.758	100,00%

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP.

TRABALLO SOCIAL**Evolutivo da actividade global. 2006-2008****Centros saúde**

	2006	2007	2008
Abente y Lago	64	20	111
Adormideras	209	247	306
Casa do Mar		40	575
Elviña-Mesoiro		618	833
Federico Tapia		15	173
Labañou	219	273	425
Matogrande	214	247	530
Monte Alto - A Torre			102
O Castrillón	75	132	311
O Ventorrillo			672
Os Mallos			196
Os Rosales			62
San José		676	667
Betanzos			2
Cambre		113	177
Carballo	137	307	431
Total	918	2.688	5.573

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

FISIOTERAPIA

Evolutivo da actividade global. 2006-2008

	2006	2007	2008
Consultas valoración inicial	5.036	6.787	6.790
Consultas totais	66.118	63.492	67.456
Educación grupal - Escola de costas (nº pacientes)	90	118	83

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. Rexistro da X.A.P. - A Coruña

Actividade por unidade de fisioterapia. 2008

Unidades de fisioterapia. Ámbito de cobertura

		Primeiras consultas	Sesións	Media Sesións/paciente
Betanzos	Abegondo, Aranga, Guisamo, Betanzos, Cesuras, Coiros, Curtis, Irixoa, Miño, Oza dos Rios, Paderne, Sobrado, Vilarmaior, Vilasantar	725	5.402	7'45
Carballo	Cabana, Carballo, Coristanco, Malpica, Laracha, Laxe, Ponteceso, Zas	967	10.484	10'84
Cee	Camariñas, Cee, Corcubión, Dumbría, Fisterra, Muxía, Vimianzo	355	3.916	11'03
San José	Abente y Lago, Adormideras, Monte Alto-A Torre, Carral, San José	830	10.067	12'13
Casa do Mar	Cambre, Casa do Mar, Castrillón, Cerceda, Elviña, Federico Tapia, Matogrande, Oleiros	1.732	16.377	9'46
Ventorrillo	Arteixo, Os Rosais, Labañou, Os Mallos, Ventorrillo	1.577	13.493	8'55
Sada	Bergondo, Sada	297	3.277	11'03
Culleredo		307	4.440	14'46
Total		6.790	67.456	9'93

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. Rexistro da X.A.P. -A Coruña.

FARMACIA**Actividade asistencial das unidades de atención farmacéutica****Actividade desenvolvida polas Unidades de Atención Farmacéutica. Ano 2008**

Unidade	Nº validacións	Media validacións/día	Nº rexites	% rexites sobre nº validacións
A Coruña San José A	16.841	68,18	508	3,02%
A Coruña San José B	21.985	89,01	439	2,00%
Arteixo	16.019	64,85	306	1,91%
Betanzos	23.047	93,31	598	2,59%
Carballo	27.776	112,45	827	2,98%
Casa do Mar	30.550	123,68	180	0,59%
Cee	17.226	69,74	59	0,34%
Culleredo	13.775	55,77	197	1,43%
O Ventorrillo	27.114	109,77	997	3,68%
Perillo	14.612	59,16	355	2,43%
Sada	11.427	46,26	318	2,78%
Vimianzo	14.558	58,94	285	1,96%
Total	234.930	951,13	5.069	2,16%

Fonte: Subdirección Xeral de Farmacia e Produtos Sanitarios

Validacións desenvolvidas entre os anos 2006 e 2008

Unidade	2006	2007	2008
A Coruña San José A	15.752	14.586	16.841
A Coruña San José B	18.163	20.103	21.985
Arteixo	12.955	16.897	16.019
Betanzos	19.414	20.229	23.047
Carballo	19.327	20.740	27.776
Casa do Mar	26.918	26.846	30.550
Cee	18.496	16.453	17.226
Culleredo	11.917	13.055	13.775
O Ventorrillo	9.562	19.223	27.114
Perillo	10.697	14.223	14.612
Sada	13.006	13.495	11.427
Vimianzo	11.731	14.926	14.558
Total	187.938	210.776	234.930

Fonte: Subdirección Xeral de Farmacia e Produtos Sanitarios

PROGRAMAS ASISTENCIAIS ESPECÍFICOS

Evolutivo da actividade global. 2006-2008

Consultas totais

	2006	2007	2008
Programa da muller			
Consultas MFYC	31	875	1.474
Consultas matronas	42.931	46.150	49.894
Cirurgía menor	687	1314	2.974
Espirometría	213	420	1.295
Mapa	-	34	418
Telederma	50	328	1.241

Fontes: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. / Rexistro da X.A.P A Coruña e Rexistro do CHUAC e SIAC-AP

PROGRAMA DA MULLER

MATRONAS

Evolutivo da actividade global. 2006-2008

	2006	2007	2008
Consulta inicial embarazo	2.668	3.133	2.912
Consultas totais	42.931	46.150	49.894
Educación grupal (nº mulleres)	2.618	3.103	2.824
Educación maternal (nº mulleres)	347	151	273
Citoloxías	3.523	2.186	5.486
Frotis (fresco)	1.408	2.446	1.630
Frotis (anatomía patolóxica)		126	342

Fontes: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. Rexistro da X.A.P A Coruña e SIAC-AP

MÉDICOS DE FAMILIA

Evolutivo da actividade do Programa da Muller. 2006-2008

Centros de saúde	2006	2007	2008
Elviña-Mesoiro		231	244
O Castrillón		2	148
O Ventorrillo		157	159
Os Mallos		63	71
Os Rosales		46	103
Abegondo		87	79
Bergondo		32	97
Cerceda		57	69
Cesuras	31	42	38
Culleredo		52	196
Laracha		54	94
Consultorio Mera		52	176
Total	31	875	1.474

Fontes: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. Rexistro da X.A.P. - A Coruña e SIAC-AP

PROGRAMA DE CIRURXÍA MENOR

EVOLUTIVO DOS ACTOS CIRÚRXCOS POR CENTRO. 2006-2008

CentroS de saúde	2006	2007	2008
Adormideras		1	25
Casa do Mar		53	409
Elviña - Mesoiro	311	217	339
Federico Tapia		16	
Labañou	1	3	25
Monte Alto - A Torre		4	17
O Castrillón			6
O Ventorrillo		47	178
Os Mallos		10	140
Os Rosales	4	56	201
San José	42	66	116
Arteixo	31	426	505
Betanzos		2	23
Cambre	288	42	84
Carballo		3	8
Carral	2	10	23
Cerceda		1	6
Cesuras		12	12
Culleredo		39	228
Fisterra	1	36	105
Laracha			10
Miño	1	24	173
Perillo			23
Ponteceso	1	39	130
Santa Cruz		7	2
Teixeiro	5	126	115
Vimianzo		31	18
Consultorio Meicende		35	25
Consultorio Mera		8	28
Total	687	1.314	2.974

Fontes: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

ESPIROMETRÍAS

EVOLUTIVO ESPIROMETRÍA POR CENTRO. 2006-2008

Centros de saúde	2006	2007	2008
Abente y Lago	16	64	40
Adormideras		3	62
Casa do Mar		7	27
Culleredo	24	7	104
Elviña - Mesoiro	64	10	75
Labañou		46	165
Laracha		2	58
Malpica		3	43
O Castrillón	16	62	178
O Ventorrillo		119	251
Os Mallos			6
Os Rosales		25	102
Perillo	8		42
Ponteceso		16	
Sada	85	27	47
San José		9	94
Santa Cruz		20	1
Total	213	420	1.295

Fontes: Sección Control Xestión X.A.P. -A Coruña. SIAC-AP

PROGRAMA DE MONITORIZACIÓN AMBULATORIA DE PRESIÓN ARTERIAL*

EVOLUTIVO MAPA POR CENTRO

Centros de saúde	2007	2008
Arteixo		9
Casa do Mar	26	146
Culleredo		61
Elviña - Mesoiro		4
Monte Alto - A Torre		1
O Ventorrillo	2	24
Os Rosales		11
Perillo		1
Ponteceso		21
San José	2	63
Santa Cruz	4	77
Total	34	418

* Inicio programa finais 2007

Fontes: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. SIAC-AP

TELEDERMATOLOXÍA**EVOLUTIVO ACTOS TOTAIS DE TELECONSULTA POR CENTRO. 2006-2008**

Centros de saúde	2006	2007	2008
Abegondo			24
Arteixo			50
Betanzos		3	2
Cambre	8	11	17
Carballo	1	147	113
Casa do Mar		4	150
Cerceda			1
Consultorio O Temple - Cambre	1	6	126
Elviña - Mesoiro	39	48	35
Laracha		1	11
Miño			1
Monte Alto - A Torre		24	57
O Castrillón			82
O Ventorrillo		3	12
Os Mallos		26	148
Os Rosales			10
Perillo		16	113
Ponteceso			26
Sada		9	87
San José		30	174
Santa Cruz	1		2
Total	50	328	1.241

Fonte: Sección Control Xestión X.A.P. - A Coruña. Rexistro do CHUAC

ANEXO II: ACCIÓNS FORMATIVAS**Acción formativa 2006**

	Horas	Edicións	T. horas
Como facilitar a deshabitualización do tabaco	3	2	6
Taller de entrevista motivacional	12	1	12
Taller de entrevista clínica en AP	12	1	12
Menopausa. ¿Que facer dende AP?	3	3	9
Integración funcional do persoal de APD	3	1	3
Vendaxes funcionais	4	2	8
Drogopendencia	16	2	32
Control do embarazo de baixo risco en AP	2	3	6
Soporte vital inmediato	8	4	32
Obradoiro anticoncepción	3	1	3
Cirurxía menor	8	2	16
Patoloxía da mama	2	4	8
Atención a persoas con diabete en APS	10	1	10
Talleres pé diabético	14	1	14
Atención a persoas con úlceras venosas en membros inferiores	60	1	60
Optimización de recursos e manexo de almacéns en C.S.	61	1	61
ECG básica para enfermaría	12	1	12
Úlceras por presión	20	1	20
Vendaxes funcionais	4	1	4
Obradoiro de solo pélvico	8	1	8
Plans de coidados para doentes crónicos en AP	12	1	12
Soporte vital básico	4	4	16
Curso de radioloxía básica - R1	20	1	20
Curso de cirurxía menor para - R3	16	1	16
Curso de búsqueda bibliográfica - R1 e R3	16	1	16
Curso de soporte vital 061- R3	20	1	20
Curso de relación médico-paciente - R1	20	1	20
Curso de epidemioloxía e estatística - R1	20	1	20
Curso de bioética - R3	12	1	12
Curso de responsabilidade civil - R3 e R2	8	1	8
Curso de cirurxía menor para - R1	12	1	12
Curso de drogodependencias - R2	12	1	12
Curso de terapia familiar - R3	20	1	20
Curso de informática - R2	20	1	20
Curso de vendaxes funcionais - R1	4	1	4
Taller de mama - R3	4	1	4
Curso de fondo de ollo - R3	4	1	4
Curso de infiltracións - R3	4	1	4
Total	493	55	576

Acción formativa 2007

	Horas	Edicións	T. horas
Actuación ante os malos tratos	12	1	12
Atención integral ao trastorno mental	8	1	8
Atención ao paciente con deterioro cognitivo	12	1	12
Coidados de enfermería a pacientes con EPOC	8	1	8
Curso de abordaxe do tabaquismo	20	1	20
Educación sanitaria	12	1	12
Entrevista ao adolescente	16	1	16
Obradoiro de citoloxías en Atención Primaria	4	1	4
Obradoiro de espirometría	4	1	4
Obradoiro de educación diabetolóxica	12	1	12
Obradoiro de EPOC e asma	4	1	4
Obradoiro de manexo das úlceras en Atención Primaria	8	1	8
Riscos laborais en Atención Primaria	12	1	12

	Horas	Edicións	T. horas
Riscos laborais no manexo de pacientes e cargas	4	1	4
Soporte vital avanzado	20	1	20
Riscos Laborais en áreas administrativas	4	1	4
Úlceras por presión. Apósitos	8	1	8
Aplicacións clínicas da MAPA	8	1	8
Bases da entrevista motivacional	12	1	12
Comunicación e xestión de conflitos persoais	9	3	27
Curso de Tabaquismo	4	1	4
Curso sobre doazón e trasplantes	4	2	8
Taller de electrocardiografía para enfermaría	4	4	16
Entrevista clínica básica	8	1	8
Facturación a terceiros	20	1	20
Integración funcional do persoal APD	3	1	3
Manexo da patoloxía mamaria (4 talleres)	4	1	16
Manexo do paciente diabético	4	1	8
Manexo e optim. de tiras reactivas de glicosa en sangue	2	6	12
Pé diabético	4	4	16
Curso de radioloxía para fisioterapeutas	12	1	12
Soporte vital avanzado	20	2	40
Taller de absorbentes para incontinencia (2 edicións)	2	4	8
Taller de úlceras venosas	2	3	6
Curso de IANUS	2	5	10
Riscos laborais por axentes biolóxicos	4	1	4
Actualización terapéutica en pediatría	20	1	20
Curso intermedio de coidados paliativos	64	1	64
A área administrativa no S.A.P.	16	1	16
Actualización sobre a infección por VIH e tuberculose.	4	2	8
Importancia da prevención e diagnóstico precoz			
Actualización en bioética	20	1	20
Básico sobre seguridade de pacientes	20	1	20
Coidados de enfermaría de saúde mental en A.P.	20	1	20
Competencia en coidados paliativos	28	1	28
Consentimento informado	8	1	8
Curso de drogodependencias	12	1	12
Curso de farmacovixilancia	2	4	8
Curso de formación de formadores	4	1	4
Convenios internacionais de facturación a terceiros	4	2	8
Obradoiro de anticoncepción en Atención Primaria	12	1	12
Prevención da cardiopatía isquémica de risco	4	1	4
Prevención e control das infeccións de transmisión sexual	4	1	4
Servizo de aprovisionamento as unidades de consumo e ferramentas	4	1	4
Curso de tarxeta sanitaria	4	1	4
Curso de tarxeta sanitaria nivel avanzado	8	1	8
Tratamento eléctrico das arritmias	10	1	10
Valoración da dependencia	8	1	8
Violencia de xénero	16	1	16
Violencia laboral	8	1	8
Xestión clínica para xefes de Servizos de Atención Primaria	12	1	12
XI xornada centralizada de formación continua en vacinas	4	1	4
Total (62 accións formativas)	612	90	736

Acción formativa 2008

	Horas	Edicións	T. horas
Curso de Excell básico	20	1	20
Curso de Excell avanzado	20	1	20
Curso de soporte vital avanzado	20	3	60
Curso de urxencias en pediatría	12	1	12
Taller de espirometría	4	2	8
Taller de hixiene postural	20	1	20

	Horas	Edicións	T. horas
Taller de radioloxía para fisioterapeutas	12	1	12
Taller de espirometría	4	2	8
Taller de entrevista motivacional	8	1	8
Curso de valoración e diagnóstico de enfermaría	8	2	16
Taller de solo pélvico	4	1	4
Curso de Incapacidade Temporal	2	4	8
Electrocardiografía para enfermaría	12	1	12
Formación continuada en saúde bucodental	16	1	16
Introducción á fisioterapia respiratoria	8	1	8
Obradoiro de ostomías	8	1	8
Risco cardiovascular	8	1	8
Soporte vital avanzado	20	1	20
Actualización en vacinas	8	1	8
Atención aos pacientes inmigrantes	20	1	20
Obradoiro de abordaxe ao alcoholismo	8	1	8
Riscos laborais da mobilización de pacientes e cargas	6	1	8
Riscos laborais en centros de atención primaria	8	1	8
Riscos laborais nas áreas administrativas	4	1	4
Violencia no lugar de traballo, estratexias de prevención	12	1	12
A entrevista ao adolescente en atención primaria	8	1	8
Entrevista motivacional	20	1	20
Planificación de coidados de enfermaría: diagnósticos e intervencións (nic, noc)	20	1	20
Introducción á MFyC	4	1	4
Taller de EKG	4	1	4
Curso de entrevista clínica	8	1	8
Curso de relación médico-paciente	20	1	20
Taller de vendaxes	4	1	4
Taller de suturas	8	1	8
Curso de radioloxía básica	20	1	20
Curso de epidemioloxía e estatística	20	1	20
Taller de anticoncepción. R1 e R2	4	1	4
Lectura crítica de artigos	8	1	8
Curso de responsabilidade civil	4	1	4
Taller de espirometría	4	1	4
Curso de drogodependencias	12	1	12
Taller de fondo de ollo	4	1	4
Taller de soporte vital avanzado (R2)	20	1	20
Taller de soporte vital avanzado (R3)	20	1	20
Curso de terapia familiar	20	1	20
Taller de ecografía xeral	27	1	27
Curso de uso racional do medicamento	8	1	8
Curso de Bioética	20	1	20
Total (48 accións formativas)	559	56	623

Acción formativa 2009 (xa realizados)

	Horas	Edicións	T. horas
Taller de soporte vital avanzado (R2)	20		
Taller de asistencia ao paciente politraumatizado (R3)	20		
Taller de asistencia ao paciente politraumatizado (R4)	20		
Total	60		

Accións formativas en saúde mental 2007

- Actuación ante os malos tratos.
- Atención ao paciente con deterioro cognitivo.
- Atención integral ao trastorno mental.
- Bases da entrevista motivacional.
- Coidados de enfermaría de saúde mental en AP.
- Comunicación e xestión de conflitos persoais - Xestión e Servizos.
- Comunicación e xestión de conflitos persoais - P. facultativo.
- Comunicación e xestión de conflitos persoais - P. sanitario non facultativo.
- Curso de abordaxe do tabaquismo.
- Curso de drogodependencias.
- Curso tabaquismo (XAP).
- Entrevista ao adolescente.
- Entrevista clínica básica.
- Valoración da dependencia.
- Violencia de xénero.
- Violencia laboral.

ANEXO III: PUBLICACIONES

Comunicacións, póster e ponencias

ACASUSO-DÍAZ M, VIDAL-LORENZO J, SEJAS-RICO C, BLANCO F, GALDO F. *Knee osteoarthritis in primary care: an important cause of sanitary cost*. SERGAS, A Coruña (Spain). En: World Congress on osteoarthritis. Rome (Italy), 2008.

ÁLVAREZ DE GUIASOLA, CASAL LLORENTE, RUBIO-TERRÉS. *Análisis de costes del tratamiento de la Diabetes Mellitus tipo 2 con insulina glargina e insulina detemir en España*. En: Congreso semFyC. Madrid, 19-22 december 2008.

CASAS NORIEGA T, PEREIRO SAAVEDRA M, RODRÍGUEZ MARIÑO MD, TAJESVÁZQUEZ M. *Formación ao equipo de atención primaria en hixiene e patoloxía oral no maior dependente*. En: XIII Xornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

CENDÁN M, RAÑA LEMA C. *Algorithm for managing venous leg ulcers in lower limbs in Primary Health Care*. En: 18th Conference of the European Wound Management Association - EWMA. Lisboa, 14-16 maio 2008.

CHICANO PV, CARRACEDO E, BRAGE MJ, CALVO MC, RAJO MC. *Comparación del perfil de prescripción de estatinas en atención primaria y especializada*. En: XIII Congreso SEFAP. Toledo, 2008.

CONCEIRO RÚA A. *Proyecto de formación del personal de enfermería en atención al diabético inmigrante marroquí* [Premio traballo de investigación comunicado nun congreso ou reunión científica]. En: IV Certame de Investigación en Enfermería. Organizado por la Fundación Biomédica do Complexo Hospitalario Universitario de Vigo, 12 decembro 2008.

DOMARCO PIÑEIRO C, SAMPEDRO CAMPOS M, PÉREZ CASTRO TR, SÁNCHEZ LASTRES JM, SAN JOSÉ GONZÁLEZ MA, LÓPEZ-SILVARREY VARELA A. *Rinoconjuntivitis Alérgica. Estudio de Prevalencia en la Población Infantil de Galicia*. En: XXII Congreso de la Sociedad Española de Pediatría Extrahospitalaria y Atención Primaria. Tenerife, 2008.

FERNÁNDEZ SILVA M, PÉREZ FERNÁNDEZ A, CASTELO DOMÍNGUEZ R. *Lefunomida: Control de función hepática*. En: XIII Congreso SEFAP. Toledo, 2008.

FERNANDEZ-LÓPEZ C, ACASUSO M, BONOME-GONZALEZ MV, GALDO F, BLANCO FJ. *Tratamiento de la artrosis de rodilla con paracetamol (3-4 gr/día) durante 12 meses: estudio prospectivo naturalístico*. En: XXXIV Congreso Nacional de la Sociedad Española de Reumatología. A Coruña, 2008.

GÓMEZ-BESTEIRO MI, BELLO GONZÁLEZ A, SÚAREZ LORENZO JM, CASAL PETEIRO C, DÍAZ SUEIRAS, COUTADO MÉNDEZ A. *Teledermatoloxía desde un centro de saúde semi-urbano*. En: XIII Xornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

JULIÁ B, MORENO A, LIÑÁN S, LÓPEZ-SILVARREY A. *The Burden of Children Asthma in Spain: The SANE Study*. En: XXVII Congress of the European Academy of Allergology and Clinical Immunology. Barcelona, 2008.

LAMEIRO FLORES P, VARELA ALLER S, RODRÍGUEZ LÓPEZ V, LAMIGUEIRO MERINO A. *Cuando el corazón crepita*. En: XII Jornadas de Residentes de la semFYC. Logroño, 2008.

LAMIGUEIRO MERINO A, RODRÍGUEZ LÓPEZ V, LAMEIRO FLORES P, VARELA ALLER S. *Proceso neumónico de mala evolución*. En: XII Jornadas de Residentes de la semFYC. Logroño, 2008.

LÓPEZ ABUÍN JM. *Comunicarse es entenderse/Casos prácticos interactivos de entrevista / Casos prácticos interactivos de enfermedades crónicas*. En: Foro Interactivo de Atención al Inmigrante. Instituto de Salud Rural. Santiago, 7-8 marzo 2008.

LÓPEZ ABUÍN JM. *European Content for public health awareness of Rural population on Avian Influenza Prevention - ECORAIP*. Responsable español del estudio: Lopez Abuín JM. Co-funded by the European Commission, DG Health & Consumer Protection (Proyecto acreditado y financiado por la U. Europea). National and Kapodistrian University of Athens, International Centre for Pesticides and Health Risk Prevention - ICPS (Italy), Dresden University of Technology (Germany), Nofer Institute of Occupational Health (Poland), Harvard School of Public Health (Cyprus), Institute of Rural Health (Spain), and others. 2008.

LÓPEZ COTELO E, SEOANE SEXTO E, FOUZ FIGUEIRAS MD, SANJURJO BUJAN LF, LOPEZ COTELO MJ, SANJURJO GUERRERO C. *Protocolo Pacientes Inmovilizados*. En: IX Congreso de la GNEAUPP. Tarragona, noviembre 2008.

LÓPEZ M, LÓPEZ-ABUÍN JM. *Education in the management of hypnotic drugs for the elderly. Patient Education Session*. En: WONCA Europe 2008 Conference. Estambul, 5-7 septiembre 2008.

LÓPEZ PICO E, PRADO CARRO AM, LÓPEZ REY D, ARNAIZ PEÑA SAYONARA, RODRÍGUEZ SÁNCHEZ I, DÍZ-LOIS PALOMARES C, SEIJO GAREA E. *Tumor Cerebral: Hallazgo incidental tras traumatismo. A propósito de un caso*. En: LIX Congreso de la Sociedad de Pediatría de Galicia. Orense, octubre 2008.

LÓPEZ REGO L, SOMOZA DIGÓN J, PITA FERNÁNDEZ S, NUÑEZ VÁZQUEZ A, PARRA ARRONDO A. *Calidad de derivaciones al servicio de alergia secundarios a exposiciones a fármacos*. En: XIII Jornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

LÓPEZ REY D, LÓPEZ PICO E, VAZQUEZ TUÑAS P, PRADO CARRO AM, DÍZ-LOIS PALOMARES C, CASTRO AGUIAR S, FELGUEROSO JULIANA B, ARÉVALO BERMÚDEZ P. *Mialgias como presentación de síndrome de Guillain-Barré*. En: LIX Congreso de la Sociedad de Pediatría de Galicia. Ourense, 3-4 octubre 2008.

LÓPEZ-ABUÍN JM, GARCÍA-IGLESIAS MC, YAMAN H. *RNA Aile Hekimli_i. _spanya'da Aile Hekimli_i*. 2008; 2 (2): 22-24.

LÓPEZ-ABUÍN JM, GARCÍA-IGLESIAS MC [Ponencia]. *The Spanish National Health Care System: En: Family Medicine. Conferinta Nationala a Medicilor de Familie*. Oradea (Rumanía), 23-25 octubre 2008.

LÓPEZ-ABUÍN JM, MARTINCANO-GÓMEZ JL, CORROCHANO JR. *Disabled elderly in Europe*. En: WONCA Europe 2008 Conference. Estambul, 4-7 septiembre 2008.

LÓPEZ-ABUÍN JM, MARTINCANO-GÓMEZ JL, GARCÍA-IGLESIAS MC. *Drug intake in the elderly: with caution and safety*. En: WONCA Europe 2008 Conference. Estambul, 4-7 septiembre 2008.

LÓPEZ-ABUÍN JM. *Quality and access in rural practice [Ponencia]*. En: WONCA Europe 2008 Conference. Estambul, 5 septiembre 2008.

LÓPEZ-SILVARREY VARELA A, GARNELO SUÁREZ L, SAMPEDRO CAMPOS M, SAN JOSÉ GONZÁLEZ MA, SÁNCHEZ LASTRES JM, BAMONDE RODRÍGUEZ L, PÉRTEGA DÍAZ S, PÉREZ CASTRO TR, GONZÁLEZ BARCALA FJ. *Mapa de Prevalencias de Enfermedades Alérgicas en niños de 6-7 años de Galicia*. En: 57 Congreso de la Asociación Española de Pediatría. Santiago de Compostela, 2008.

LÓPEZ-SILVARREY VARELA A, PÉREZ CASTRO TR, BAMONDE RODRÍGUEZ L, GARNELO SUÁREZ L, SAMPEDRO CAMPOS M, GONZÁLEZ BARCALA FJ, PÉRTEGA DÍAZ S, SAN JOSÉ GONZÁLEZ MA, SÁNCHEZ LASTRES JM. *Estudio de las Enfermedades Alérgicas Infantiles en Galicia: Resultados en niños de 6-7 años*. En: LIX Congreso de la Sociedad de Pediatría de Galicia. Ourense, 2008.

LÓPEZ-SILVARREY VARELA A, SAMPEDRO CAMPOS M, SAN JOSÉ GONZÁLEZ MA, SÁNCHEZ LASTRES JM, BAMONDE RODRÍGUEZ L, GARNELO SUÁREZ L, PÉREZ CASTRO TR, GONZÁLEZ BARCALA FJ, PÉRTEGA DÍAZ S. *Mapa de Prevalencias de Enfermedades Alérgicas en niños de 13-14 años de Galicia*. En: 57 Congreso de la Asociación Española de Pediatría. Santiago de Compostela, 2008.

LÓPEZ-SILVARREY VARELA A, SAN JOSÉ GONZÁLEZ MA, SÁNCHEZ LASTRES JM, GONZÁLEZ BARCALA FJ, PÉREZ CASTRO TR, PÉRTEGA DÍAZ S, BAMONDE RODRÍGUEZ L, GARNELO SUÁREZ L, SAMPEDRO CAMPOS M. *Prevalencia del Asma Infantil en Galicia*. En: XXX Reunión de la Sociedad Española de Neumología Pediátrica. Zaragoza, 2008.

LÓPEZ-SILVARREY VARELA A, SÁNCHEZ LASTRES JM, PÉRTEGA DÍAZ S, BAMONDE RODRÍGUEZ L, GARNELO SUÁREZ L, SAMPEDRO CAMPOS M, GONZÁLEZ BARCALA FJ, PÉREZ CASTRO TR, SAN JOSÉ GONZÁLEZ MA. *Estudio de las Enfermedades Alérgicas Infantiles en Galicia: Resultados en niños de 13-14 años*. En: LIX Congreso de la Sociedad de Pediatría de Galicia. Ourense, 2008.

MARTÍNEZ-ALTARRIBA MC, FERNÁNDEZ E, RODRÍGUEZ-MORATÓ ML, CASANOVA MA, RODRÍGUEZ-LÓPEZ M, LÓPEZ-ABUÍN JM. *La formación médica y la educación para la salud del paciente mejora la prescripción de hipnóticos en ancianos*. En: XIV Congreso Nacional de la Asociación Española de Neurología. Las Palmas, 23-26 abril 2008.

MARTÍNEZ-ALTARRIBA MC, LÓPEZ-ABUÍN JM, CAROSINO C, SIMEK A, ALMENDRO-ALMENDRO E. *The hypnotic drugs in the elderly deteriorate their cognition. A multinational report.* En: WONCA Europe 2008 Conference. Estambul, 5-7 septiembre 2008.

MARTÍNEZ-ALTARRIBA MC, LÓPEZ-ABUÍN JM, CAROSINO C, SIMEK A. *Relación hipnóticos y deterioro cognitivo.* En: XIV Congreso Nacional de la Asociación Española de Neurología. Las Palmas, 23-26 abril 2008.

MARTÍNEZ-ALTARRIBA MC, LÓPEZ-ABUÍN JM, MANZANO M, RODRÍGUEZ-MORATO L, TEIXIDÓ E. *Health education in migraine. Patient Education Session.* En: WONCA Europe 2008 Conference. Estambul, 5-7 septiembre 2008.

MARTÍNEZ-ALTARRIBA MC, RODRÍGUEZ-MORATO ML, LÓPEZ-ABUÍN JM, MANZANO M, TEIXIDÓ E. *Migraine education for family doctors and patients improves the quality of life for patients.* En: WONCA Europe 2008 Conference. Estambul, 5-7 septiembre 2008.

MARTÍNEZ-ALTARRIBA MC, TEIXIDÓ E, MANZANO M, RODRÍGUEZ-MORATO ML, LÓPEZ-ABUÍN JM. *Influencia de la educación para la salud en el paciente con migraña.* En: XIV Congreso Nacional de la Asociación Española de Neurología. Las Palmas, 23-26 abril 2008.

MOLINA J, FLORB X, GARCÍA R, TIMIRAO R, TIRADO-CONDEN G, MIRAVITLES M. *Detección del déficit de alfa 1 antitripsina en pacientes con EPOC.* En: XXVIII Congreso de la Sociedad Española de Medicina Familiar y Comunitaria. Madrid, 22 noviembre 2008.

MOSQUERA GÓMEZ P, PUGA BARRAU L, VERAS CASTRO R, NÚÑEZ VÁZQUEZ A. *Consumo de sal iodado.* En: XIII Jornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

PAZ MARTÍNEZ C, VARELA SÚAREZ A, NAVEIRA SEOANE L. *Celulitis de repetición.* En: XIII Jornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

PINTO JA, FERNÁNDEZ-SUEIRO JL, DE TORO FJ, ATANES A, GRAÑA G, FERNÁNDEZ-LÓPEZ JC, ACASUSO M, OREIRO N, SAN MARTÍN A, LÓPEZ C, PALMOU N, DíEZ C, GALDO F, BLANCO FJ. *HLA-DRB1*03 y fallo en el tratamiento con infliximab en pacientes con artritis reumatoide.* En: XXXIV Congreso Nacional de la Sociedad Española de Reumatología. A Coruña, 2008.

PINTO JA, GRANJA E, FREIRE M, FERNÁNDEZ-LÓPEZ JC, ATANES A, ACASUSO M, OREIRO N, GALDO F, BLANCO FJ. *Estudio descriptivo de la atrosia en una cohorte de profesionales del encaje de bolillos (Estudio Palilleiras).* En: XXXIV Congreso Nacional de la Sociedad Española de Reumatología. A Coruña, 2008.

PITA FERNÁNDEZ S, FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ V, SERRANO PEÑA J, CAEIRO CASTELAO JM, PÉRTEGA DÍAZ S. *Cribado de aneurisma de aorta abdominal en una población de riesgo.* En: XIII Jornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

PITA FERNÁNDEZ S, GONZÁLEZ SANTAMARÍA P, PÉRTEGA DÍAZ S, ARNAL MONREAL F, SEJO BESTILLEIRO R, SERRANO PEÑA J. *Componentes de la demora en el diagnóstico de cáncer colorrectal.* En: XIII Jornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

PITA FERNÁNDEZ S, GONZÁLEZ SANTAMARÍA P, PÉRTEGA DÍAZ S, ARNAL MONREAL F, SEJO BESTILLEIRO R, SERRANO PEÑA J. *Actitudes del paciente con cáncer colorrectal.* En: XIII Jornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

PITA FERNÁNDEZ S, GONZÁLEZ SANTAMARÍA P, PÉRTEGA DÍAZ S, ARNAL MONREAL F, SEJO BESTILLEIRO R, SERRANO PEÑA J. *¿Tienen confianza los pacientes con cáncer colorrectal en sus médicos de familia?* En: XIII Jornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

PITA FERNÁNDEZ S, VÁZQUEZ MILLÁN P, NOVO PORTO S, SERRANO PEÑA J, PÉRTEGA DÍAZ S. *Riesgo cardiovascular en población adulta y nivel de dependencia en población de 65 y mas años.* En: XIII Jornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

POLANCO TEJO F. *Lei da Dependencia [Ponencia].* En: I Xornada da Asociación Galega de Enfermería Familiar e Comunitaria. Santiago de Compostela, 26 abril 2008.

POLANCO TEJO F. *Mejora de la atención a los pacientes inmobilizados en atención primaria en Galicia.* En: I Xornadas de Enfermería en Galicia "Abrindo portas ao futuro". Santiago de Compostela, 2-3 octubre 2008.

POLANCO TEIJO F. *Valoración de un paciente hipertenso en la consulta de enfermería en Atención Primaria* [Primer premio a la comunicación oral de Enfermería]. En: VII Jornadas de Enfermería sobre riesgo vascular. Sanxenxo (Pontevedra), 27 septiembre 2008.

PRADA A, TOBAR M, FERNÁNDEZ O, CAGEAO C, PEQUEÑO C, DELGADO M. *¿Es eficaz mejorar los cauces de comunicación entre profesionales en la infección crónica por VHC?* En: XXVIII Congreso de la Sociedad Española de Medicina Familiar y Comunitaria. Madrid, 22 noviembre 2008.

RAÑA LEMA C, CENDÁN M. *Arbore de Decisións no Manexo de Úlceras Venosas en Membros Inferiores en Atención Primaria de Saúde*. En: I Xornada da Asociación Galega de Enfermaría Familiar e Comunitaria. 26 abril 2008.

SAMPEDRO CAMPOS M, DOMARCO PIÑEIRO C, BAMONDE RODRÍGUEZ L, GARNELO SUÁREZ L, LÓPEZ-SILVARREY VARELA A, GONZÁLEZ BARCALA FJ. *Mapa de Prevalencia del Asma en Galicia*. En: XXII Congreso de la Sociedad Española de Pediatría Extrahospitalaria y Atención Primaria. Tenerife, 2008.

SANJURJO BUJÁN LF, RODRÍGUEZ SÁNCHEZ N, SANJURJO GUERRERO C. *Crónica de una herida tratada con Ácidos Grasos Hiperxoxigenados y Hodrofiber AG en el lecho de la herida*. En: Congreso Nacional de la GNEAUPP. Tarragona, 2008.

SANJURJO BUJÁN LF, SANJURJO GUERRERO C. *Caso clínico. Utilización de tapon Obturador en Ileostomias* [Primer premio a la mejor comunicación]. En: III Jornadas Nacionales Enfermería Dermatológica. Ferrol, 13 junio 2008.

SANJURJO BUJÁN LF, SÁNCHEZ DOMÍNGUEZ MP, SANJURJO GUERRERO C. *Úlcera vascular recurrente miembro inferior derecho*. En: IX Congreso Nacional de la GNEAUPP. Tarragona, noviembre 2008.

SERRANO PEÑA J. *¿Cómo resolver las necesidades de información en la consulta? Gestión del Conocimiento: Docencia e Investigación en los Servicios de Urgencias y Emergencias Extrahospitalarios* [Ponencia]. En: II Jornadas de actualización SUMMA112 y Transporte Sanitario "SUMMAAndo vida". Madrid, 13-15 noviembre 2008.

SERRANO PEÑA J. *Actitud de los pacientes ante los primeros síntomas del cáncer colo-rectal*. En: 27 Congreso Nacional de Cirugía. Madrid, 3-6 noviembre 2008.

SUÁREZ LORENZO JM, GÓMEZ-BESTEIRO MI, KAMAL KAMEL EL SALIHI M, LÓPEZ-CARBALLO FERNÁNDEZ F, PREGO REY C, FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ O. *Consulta de pediatría en Atención Primaria*. En: XIII Xornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

SUÁREZ LORENZO JM, GÓMEZ-BESTEIRO, HERNÁNDEZ DELGADO JL, AMADO LORENZO C, PETEIRO FUENTES P, CASTRO ARZA P. *Características da demanda sanitaria nun centro de saúde urbano*. En: XIII Xornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Vigo, 23-24 maio 2008.

VIANA ZULAICA C. *Cómo no dar malas noticias* [Ponencia]. En: XXIX Congreso Nacional de la Sociedad Española de Medicina Interna (SEMI) y XXV reunión de la Sociedad Gallega de Medicina Interna (SOGAMI). A Coruña, 19 noviembre 2008.

Artigos publicados

ÁLVAREZ GUIASOLA F, CASAL LLORENTE C, RUBIO-TERRÉS C. *Revisión del estudio Análisis de costes del tratamiento de la diabetes mellitus de tipo 2 con insulina glargina e insulina detemir en España*. Rev. Economía de la Salud, vol. 7, nº 4 [151].

BEASLEY R, CLAYTON T, CRANE J, VON MUTIUS E, LAI CK, MONTEFORT S, STEWART A, ISAAC PHASE THREE STUDY GROUP. *Association between paracetamol use in infancy and childhood, and risk of asthma, rhinoconjunctivitis, and eczema in children aged 6-7 years: analysis from Phase Three of the ISAAC programme*. Lancet. 2008 Sep 20; 372 (9643): 1011-2.

COUSIDO MC, TOMÁS M, TOMÁS I, LIMERES J, GARCÍA-CABALLERO L, DIZ P. *Effect of a neutralising agent on the evaluation of the antimicrobial activity of chlorhexidine on the bacterial salivary flora*. Arch Oral Biol. 2008 oct; 53 (10): 981-4.

COUTADO MÉNDEZ A, BELLO GONZÁLEZ A, ROMÁN VARA MD, BARCÓN MARTÍNEZ MD. *Menopausia*. Abordaje desde Atención Primaria. Cad. Aten Primaria. 2008; 15 (1): 33-38.

DÍAZ SÁNCHEZ A, VERDE REMESEIRO L. *Complicación de herida quirúrgica por toracotomía media*. Cad. Aten Primaria. 2008; 15 (3): 252-253.

FREIRE LÓPEZ V, GONZÁLEZ SANTAMARÍA P. *Actualización en tuberculosis*. Cad Aten Primaria. 2008; 15 (3): 210-218.

FREIRE LÓPEZ V, SOTO GONZÁLEZ A. *Pie diabético*. Guías clínicas [en línea] [fecha de elaboración 12/2/2008]. Disponible en: [<http://www.fisterra.com/fisterrae/>]

GARCÍA MOSTEIRO S, VELEIRO TENREIRO MJ, IGLESIAS DÍAZ C, MAESTRO SAAVEDRA FJ, MONTEOLIVA DÍAZ E. *Alteraciones en la citología de cérvix realizada en el programa de atención a la mujer en una consulta de atención primaria de salud. ¿Captamos a la población de riesgo?* Cad Aten Primaria. 2008; 15 (1): 23-27.

GARCÍA PALENZUELA R, DEL-POZO LOSADA J. *Púrpura Pigmentaria Crónica inducida por telmisartán*. FMC. 2008; 15 (5): 323-324.

GARCÍA PALENZUELA R. *Electrocardiograma en un varón con pericarditis aguda viral*. FMC. 2008; 15 (7): 442.

GARCÍA-MARCOS L, ARNEDO PENA A, BUSQUETS-MONGE R, MORALES SUÁREZ-VARELA M, GARCÍA DE ANDOIN N, BATLLES-GARRIDO J, BLANCO-QUIRÓS A, LÓPEZ-SILVARREY VARELA A, GARCÍA-HERNÁNDEZ G, AGUINAGA-ONTOSO I, GONZÁLEZ-DÍAZ C, GARCÍA-MERINO A. *How the presence of rhinoconjunctivitis and the severity of asthma modify the relationship between obesity and asthma in children 6-7 years old*. Clin Exp Allergy. 2008 Jul; 38 (7): 1174-8.

GONZÁLEZ-JUANATEY JR, GRIGORIAN-SHAMAGIAN L, JUIZ-CRESPO M, SÁNCHEZ-LOUREIRO M, RODRÍGUEZ-MOLDES E, DOPICO-PITA J, GUTIÉRREZ-FERNÁNDEZ G, TORRES-COLOMER J, BLANCO-HERMO MOSQUEIRA FB, GAREA CAO B, DÍAZ SANTIAGO JC, MOSQUERA BRAÑAS VM. *Hipernefroma, a propósito de tres casos*. Medicina de Familia SEMERGEN. 2008; 34 (1): 45-46.

LÓPEZ ABUÍN JM. *Atención Primaria: un cierto impass*. Medical Economics. 2008; 5 (2): 23.

LÓPEZ GÓMEZ S, CAJAL CERNUDA C, ORDOÑEZ BLANCO S, URIBE RODRÍGUEZ A. *Identificación y valoración neuropsicológica del riesgo perinatal: instrumentos*. Revista Colombiana de Ginecología y Obstetricia. 2008; 59 (4), 316-326.

LÓPEZ REGO L. *Infarto de miocardio*. Casos clínicos [en línea] [fecha de elaboración 28/03/2008]. Disponible en: [www.fisterra.com/cursos/listaCasos.asp].

MORALES SUÁREZ-VARELA M, GARCÍA-MARCOS L, KOGAN MD, LLOPIS GONZÁLEZ A, MARTÍNEZ GIMENO A, AGUINAGA ONTOSO I, GONZÁLEZ DÍAZ C, ARNEDO PEÑA A, DOMÍNGUEZ AURRECOECHEA B, BUSQUETS MONGE RM, BLANCO QUIRÓS A, BATLLES GARRIDO J, MINER CANFLANCA I, LÓPEZ-SILVARREY VARELA A, GIMENO CLEMENTE N. *Parents' smoking habit and prevalence of atopic eczema in 6-7 and 13-14 year-old schoolchildren in Spain. ISAAC Phase III*. Allergol Immunopathol. 2008 Nov; 36: 336-342.

NAVEIRA SEOANE L. *Hipertensión arterial*. Casos clínicos [en línea] [fecha de elaboración 28/03/2008]. Disponible en: [www.fisterra.com/cursos/listaCasos.asp].

PAZ MARTÍNEZ C. *Diabetes mellitas*. Casos clínicos [en línea] [fecha de elaboración 15/05/2008]. Disponible en: [www.fisterra.com/cursos/listaCasos.asp].

PAZ MARTÍNEZ C, GÓMEZ-ULLA ASTRAY D, FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ V. *Un caso de dolor abdominal*. Cad. Aten Primaria. 2008; 15 (4): 322.

RAMÍREZ ROJAS PC, HERRANZ GONZÁLEZ- BOTAS J, GONZÁLEZ POGGIOLI N, VÁZQUEZ BARRO JC. *Guía de Traqueostomía*. Guías clínicas [en línea] [fecha de elaboración 22/02/2008]. Disponible en: [www.fisterra.com/fisterrae/].

RAMÍREZ ROJAS PC, PINTO TASENDE JA, GALDO FERNÁNDEZ F. *Patologías frecuentes de tobillo y pie*. Guías clínicas [en línea] [fecha de elaboración 15/05/2008]. Diponible en: [www.fisterra.com/guias2/tobillo.asp].

RODRÍGUEZ GONZÁLEZ B, MAESTRO SAAVEDRA FJ. *Hombre de 32 años con úlcera en el pene*. Cad Aten Primaria. 2008; 15: 321-326.

RODRÍGUEZ R, OTERO-RAVIÑA F. *Impacto pronóstico de la localización de la enfermedad aterosclerosa previa en pacientes diabéticos*. Estudio Barbanza-diabetes. Rev Esp Cardiol. 2008; 61: 1168-77.

SAMPAYO MONTENEGRO A, MAESTRO SAAVEDRA FJ, SAMPAYO MONTENEGRO V, VELEIRO TENREIRO MJ, IGLESIAS DÍAZ C. *Citologías y sus alteraciones*. Estudio en un centro de atención primaria. *Cad Aten Primaria*. 2008; 15: 280-284.

SANJURJO BUJÁN LF, SANJURJO GUERRERO C. *Utilización del tapón obturador en Ileostomias*. *Rev. Enfermería Dermatológica*. 2008; (5): 38-39.

SOTO A, PRADA A, DELGADO M, BUÑO M, BELLIDO D. *Obesidad y esteatohepatitis no alcohólica: su interrelación y estudio*. *Revista Española de Obesidad* 2008; 6: 317-28.

SUÁREZ-VARELA MM, GARCÍA-MARCOS ÁLVAREZ L, KOGAN MD, GONZÁLEZ AL, GIMENO AM, ONTOSO IA, DÍAZ CG, PENA AA, AURRECOECHA BD, MONGE RM, QUIRÓS AB, GARRIDO JB, CANFLANCA IM, LÓPEZ-SILVARREY A. *Climate and prevalence of atopic eczema in 6- to 7-year-old school children in Spain. ISAAC PhASE III*. *Int J Biometeorol*. 2008 Nov; 52 (8): 833-40.

TOMÁS I, COUSIDO MC, TOMÁS M, LIMERES J, GARCÍA-CABALLERO L, DIZ P. *In vivo bactericidal effect of 0,2% chlorhexidine but not 0,12% on salivary obligate anaerobes*. *Arch Oral Biol*. 2008 Dec; 53 (12): 1186-91.

VERDE REMESEIRO L. *A función directiva en atención primaria*. *Cad. Aten Primaria*. 2008; 15 (3): 259-260.

VERDE REMESEIRO L. *Gestión en Atención Primaria: Mirando al futuro*. En la revista *Medical Economics*, 20 junio 2008.

ZARDOYA CABO E, SAMPAYO MONTENEGRO A, MAESTRO SAAVEDRA FJ, RIAL RAMA F. *Lobuloplastia con Punch*. *Cad Aten Primaria*. 2008; 15 (2); 134-135.

Libros

PRADA A, M DELGADO, MJ FREIRIA. *Hepatitis B: Manual práctico para el médico de familia*. Madrid: Sicom XXI; 2008.

Capítulos de libro

ANIDOS L, VIANA C. *Síndrome nefrótico*. En: *Guías para la consulta de Atención Primaria*. 3ª ed. Betanzos (A Coruña): Casitérides SL; 2008. p. 1361-1363.

CASTRO C, ESTEBAN B, ALBERDI J, VIANA C. *Ansiedad generalizada*. En: *Guías para la consulta de Atención Primaria*. 3ª ed. Betanzos (A Coruña): Casitérides SL; 2008. p. 1042-1045.

GRUPO FISTERRA. *Infarto de miocardio*. En: *Guías para la consulta de Atención Primaria*. 3ª ed. Betanzos (A Coruña): Casitérides SL; 2008. p. 63-69.

MAESTRO SAAVEDRA FJ, VELEIRO TENREIRO MJ. *Manejo del niño sano*. En: *Manejo de 25 problemas frecuentes en atención primaria*. Madrid: Drug farma SL 2007. 76-116. p. 1321-1322.

VIANA C, CASTAÑO A, VALEIRAS C. *Fibromialgia*. En: *Guías para la consulta de Atención Primaria*. 3ª ed. Betanzos (A Coruña): Casitérides SL; 2008. p. 1186-1188.

VIANA C, CHANTADA V. *Disfunción eréctil*. En: *Guías para la consulta de Atención Primaria*. 3ª ed. Betanzos (A Coruña): Casitérides SL; 2008. p. 1301-1307.

VIANA C, MOLINA F, DÍEZ M, CASTRO P. *Infección urinaria en el adulto*. En: *Guías para la consulta de Atención Primaria*. 3ª ed. Betanzos (A Coruña): Casitérides SL; 2008.

VIANA C, NAYA CH. *Microhematuria*. En: *Guías para la consulta de Atención Primaria*. 3ª ed. Betanzos (A Coruña): Casitérides SL; 2008. p. 1335-1339.

VIANA C. *Incontinencia urinaria en la mujer*. En: *Guías para la consulta de Atención Primaria*. 3ª ed. Betanzos (A Coruña): Casitérides SL; 2008. p. 1318-1320.

VIANA ZULAICA C. *Cáncer de mama*. En: *Guías para la consulta de Atención Primaria*. 3ª ed. Betanzos (A Coruña): Casitérides SL; 2008. p. 874-879.

